

**ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN UYUM YILLARINDAKİ DENEYİMLERİ,
SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

MÜGE AKGEDİK CAN

TARAFINDAN

**ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE
SUNULAN TEZ**

**SOSYAL POLİTİKA ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

TEMMUZ 2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

Dr. Nergis Dama
Danışman

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Abdulkadir Develi
(AYBU/İktisat)

Dr. Nergis Dama
(AYBU/İktisat)

Prof. Dr. Murat Atan
(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi/İİBF)

Bu tez içerisindeki bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olmayan her tür kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim; aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

Ad Soyad : Müge Akgedik Can

İmza :

ÖZET

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN UYUM YILLARINDAKİ DENEYİMLERİ, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Akgedik Can, Müge

Yüksek Lisans, Sosyal Politika
Tez Yöneticisi: Dr. Nergis Dama

Temmuz 2019, 80 sayfa

Bu çalışmanın amacı Türkiye'ye üniversite eğitimi almak amacıyla gelmiş olan uluslararası öğrencilerin özellikle ilk yıllarında deneyimledikleri uyum süreçleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerinin ve uluslararasılaşmaya dair düşüncelerinin incelenmesidir. Bu amaca bağlı olarak, çalışma nitel olarak yürütülmüş bir fenomenoloji çalışmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara'da bulunan bir devlet üniversitenin hazırlık okulunda İngilizce hazırlık eğitimi alan, 21 farklı ülkeden gelmiş, farklı geçmişlere sahip, 40 uluslararası öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri odak grup toplantılarında kullanılan yarı yapılandırılmış mülakat soruları ile toplanmış ve içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, uluslararası öğrencilerin en önemli sorunlarının dil, sosyo-kültürel, finansal ve barınma ile ilgili olduğunu, çözüm önerileri olarak da uluslararası öğrencilerin ülkeye gelmeden önce iyi araştırma yapılarak dil ve kültürel farklılıklar hakkında bilgi edinmeleri, üniversiteler açısından öğrencilerin uyum yıllarında tam destek olunması, uzun vadeye yayılan oryantasyon uygulanması ve burs imkanlarının geliştirilmesi konularını ortaya koymuştur.

Anahtar kelimeler: Uluslararası öğrenci, Uluslararasılaşma, Uyum, Yüksek öğrenim.

ABSTRACT

EXPERIENCES, PROBLEMS AND SOLUTION OFFERS OF INTERNATIONAL STUDENTS UPON THEIR ADAPTATION YEAR

Akgedik Can, Müge

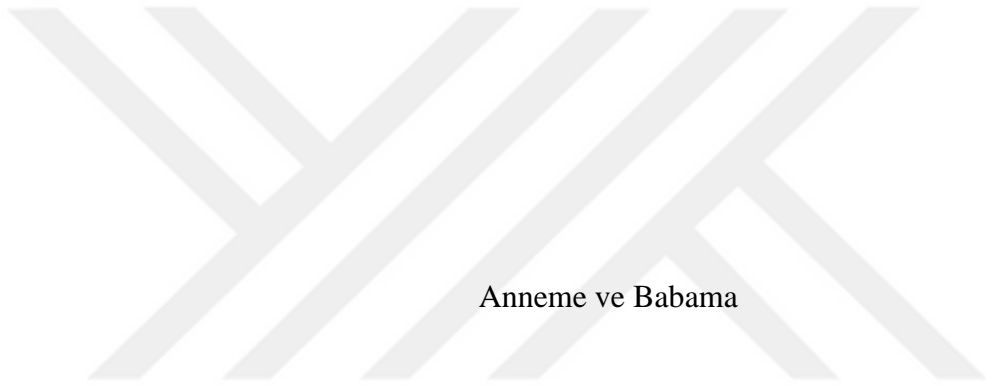
Master's Thesis, Social Politics

Supervisor: Dr. Nergis Dama

July 2019, 80 pages

This study aims to investigate the experiences, problems and suggested solutions of international students upon adaptation period and their ideas of internationalization. In relation with this, phenomenological approach of qualitative research was employed as for methodology. The study group consisted of 40 international students with different backgrounds who came from 21 different countries and have been studying English at a state university based in Ankara. The data were gathered through semi-structured interview questions used at focused group meetings and analyzed with content analysis method. The results of the study revealed that the biggest difficulties international students have experienced are language, socio-cultural, financial issues, and accommodation, and suggested solutions include the need to learn about the language and cultural differences after thorough research before arrival for the prospective students and considering universities' responsibilities, full support during the adaptation year, long-term orientation executions and improvement in scholarship issues.

Key words: International students, Internalization, Adaptation, Higher education.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleőmesinde beni her zaman yönlendiren ve desteğini esirgemeyen tez danıőmanım Sayın Dr. Nergis Dama'ya;

Çalışmanın incelenmesinde ve tamamlanmasında değerli katkıları ile bana yardım eden ve her zaman sonsuz destek olan gerçek dostlarım Hatice Karaaslan ve Neslihan Atcan Altan'a;

Son olarak, her zaman yanımda olduklarından emin olduğum ve onların destekleri olmaksızın ilerleyemeyeceğim annem ve babam Havana ve Mahmut Akgedik'e, sayesinde hayatta asla yalnız hissetmediğim, bana her daim g veren ve her zaman yol gösteren ablam Canan Durusoy'a ve bu tezi yazma sürecinde manevi desteği ile hep yanımda olan biricik yeğenim Derin Durusoy'a tüm kalbimle teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL.....	ii
ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İTHAF.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
Bölüm I Giriş	1
1.1 Araştırmanın Amacı	4
1.2 Araştırmanın Önemi	4
1.3 Tanımlar	5
Bölüm II Alanyazın Taraması.....	6
2.1 Dünyada ve Türkiye’de Yükseköğretimde Uluslararasılaşma.....	6
2.2 Uluslararası Öğrenciler	17
2.3 Uyum.....	20
2.4 Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar.....	23
2.4.1 Dil sorunu	23

2.4.2 Sosyo-kültürel sorunlar.....	25
2.4.3 Ekonomik sorunlar	26
2.4.4 Barınma sorunları	27
Bölüm III Yöntem.....	29
3.1 Araştırma Modeli	29
3.2 Çalışma Grubu.....	30
3.3 Verilerin Toplanması.....	32
3.4 Veri Analiz Yöntemi	34
3.5 Sınırlılıklar.....	36
3.6 Geçerlilik-Güvenilirlik	36
Bölüm IV Bulgular.....	38
4.1 Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sürecine Dair Bulgular	38
4.1.1 Eğitim sorununa dair bulgular.....	38
4.1.2 Kültürel sorunlara dair bulgular.....	40
4.1.3 Barınma ile ilgili sorunlara dair bulgular.....	41
4.1.4 Sağlık ile ilgili sorunlara dair bulgular.....	44
4.1.5 Sosyalleşme ile ilgili sorunlara dair bul.....	46
4.1.6 Finansal sorunlara dair bulgular.....	48
4.2 Uluslararası Öğrencilerin Uluslararasılaşma Hakkındaki Görüş ve Değerlendirmelerine Dair Bulgular.....	50
4.2.1 Destek sistemine dair bulgular.....	50

4.2.2 Sorunların ilişkisine dair bulgular.....	52
4.2.3 Yeni gelecek uluslararası öğrencilere tavsiyeler.....	54
Bölüm V Tartışma ve Sonuç.....	57
5.1 Tartışma.....	57
5.2 Sonuç	62
5.3 Uygulamaya yönelik tavsiyeler.....	65
5.4 Gelecekteki araştırmalar için öneriler.....	67
KAYNAKÇA.....	69
Ek 1 Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	78
Ek 2 Focus Group Discussion – Questions and Procedure.....	79

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Yükseköğretimde uluslararasılaşmayla ilgili kavramsallaştırmalar.....	7
Tablo 2. Çalışma grubundaki uluslararası öğrencilerin demografik özellikleri.....	32
Tablo 3. Uluslararası öğrencilerin eğitim konusunda karşılaştıkları sorunlar.....	38
Tablo 4. Uluslararası öğrencilerin kültür konusunda karşılaştıkları sorunlar.....	41
Tablo 5. Uluslararası öğrencilerin barınma konusunda karşılaştıkları sorunlar.....	42
Tablo 6. Uluslararası öğrencilerin sağlık konusunda karşılaştıkları sorunlar.....	44
Tablo 7. Uluslararası öğrencilerin sosyalleşme konusunda karşılaştıkları sorunlar.....	46
Tablo 8. Uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları finansal sorunlar.....	48
Tablo 9. Uluslararası öğrencilerin destek sistemi hakkında değerlendirmeleri.....	50
Tablo 10. Uluslararası öğrencilerin sorunların ilişkisine dair değerlendirmeleri.....	52
Tablo 11. Uluslararası öğrencilerin yeni uluslararası öğrencilere tavsiyeleri.....	54
Tablo 12. Çalışma grubundaki uluslararası öğrencilerin sosyo-ekonomik özellikleri....	60

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Türkiye yükseköğretimindeki uluslararası öğrenci sayıları, 2000-2016.....18

Şekil 2. Uluslararası öğrenci sayılarının derecelere göre dağılımı, 2016-2017.....19

Şekil 3. Türkiye'ye en fazla uluslararası öğrenci gönderen ilk 10 ülke, 2016-2017...20

Bölüm I

Giriş

Uluslararasılaşma kavramı geçmişten bugüne tüm dünyada her geçen yıl daha fazla küreselleşen sistemler sebebiyle büyük önem kazanmıştır. Günümüzde iş dünyası ve akademide yürütülen ortak projeler, anlaşmalar ve ülkeler arasında yaygınlaşan teknolojik ortaklıklar uluslararasılaşmayı normalleştiren hatta zorunlu hale getiren nedenlerin başında gelmektedir. Bu bağlamda, yükseköğretimde de uluslararasılaşma kaçınılmaz hale gelmiş, çeşitli nedenlerle pek çok uluslararası öğrenci tarafından tercih edilen, beraberinde de yaşanan sorunlar kapsamında araştırmalara konu olmuştur. Çağımızda birçok öğrenci, kendi ülkelerinde eğitim kavramının ticarileşmesi, politik fikir ayrılıkları, savaş gibi çeşitli sebeplerle başka ülkelerde eğitim görmeyi tercih etmektedir (Kıroğlu, Kesten ve Elma, 2010). Uluslararası öğrenci sayısı dünyada 1970’li yıllarda 800 bin civarındayken, bu rakam 2012 yılında 4,5 milyona ulaşmıştır. 2020 yılında ise bu rakamın 8 milyona ulaşması öngörülmektedir (Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi Araştırma Projesi Raporu, 2015, s.2). Raporda Türkiye’ye ayrılan bölümdeki rakamlar uluslararası öğrenci sayısının arttığını göstermektedir ve daha da artacağı yönünde tahminde bulunulmuştur. Örneğin, uluslararası öğrenci sayısı 2000-2001 eğitim öğretim yılında 16.656 iken 2013-2014 eğitim öğretim yılında 48.183’e varmıştır.

Öğrencilerin kendi ülkelerini tercih etmeyerek başka ülkelerde eğitim alma isteklerinin nedenlerini inceleyen araştırmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalarda, öğrencilerin tercih ettikleri bölümler ve ülke ilişkisi, öğrencilerin milliyetleri ve gittikleri ülke arasındaki coğrafî, siyasi ve ekonomik etkileşimler, vb. nedenler araştırılmıştır. Uluslararası öğrencilerin Türkiye’ye gelme nedenleri arasında başlıca nedenler olarak kaliteli eğitim, uygun yaşam maliyetleri, burs olanakları, kültürel ve coğrafî yakınlık gibi maddelerden bahsedilmiştir (Özer, 2012). Bu tercihlerin sonucunda oluşan eğitim hareketliliği, ülkeler için de ekonomi ve eğitimle ilgili bir fırsat teşkil etmektedir. Zira uluslararası öğrenciler,

sadece ülke ekonomisine bir katkı sağlamakla kalmayıp, üniversitelerin başarı oranlarını da üst sıralara çekme potansiyeli taşımaktadır. Türkiye de kendi ekonomi ve eğitim politikalarına bağlı kalarak, bu fırsatı değerlendirme amaçlı, Türkiye Bursları ve Büyük Öğrenci Projesi gibi programlar yürüterek çeşitli teşebbüslerde bulunmaktadır. Sovyetler Birliği'nin (S.S.C.B.) dağılmasıyla birlikte Türk Cumhuriyetleri'ndeki üniversite öğrencilerini Türkiye'ye çekme amaçlı girişimler de öne çıkmıştır (Gülner, 2011). Avrupa Birliği Değişim Programları da birçok uluslararası öğrencinin Türkiye'ye gelmesine katkıda bulunmuştur. Türkiye'deki uluslararası öğrenci nüfusunu arttıran diğer bir unsur ise komşu ülkelerde yaşanan siyasi olaylardan dolayı öğrencilerin daha iyi bir eğitim alma amacı ile belirli bir süre için göç etmek durumunda kalmalarıdır.

Bu aşamada, uyum süreci bahsi geçen öğrenciler için büyük önem teşkil etmektedir. Uyum süreci, öğrencilerin birkaç ay için bir değişim programı ile veya bütün üniversite eğitimini almak gibi daha uzun süreli kalma amacıyla bir ülkeye gitmelerinden bağımsız, her öğrenci için yaşanan ve çoğu öğrenci için benzer deneyimlerden oluşan bir süreçtir. Bu bağlamda Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin uyum süreci ile ilgili yürütülmüş birçok araştırma vardır (Can, 1996; Çağlar, 1999; Güçlü, 1996; Özçetin, 2013; Musaoğlu, 2016). Ayrıca, yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenim için gittikleri ülkelerle bütünleşme konusu uluslararası alan yazında da birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir (Huntley, 1993; Reilly, Hickey ve Ryan, 2015; Zhai, 2002). Bu araştırmalarda uluslararası öğrencilerin uyum sürecinde yaşadıkları sorunlar, eğitim, kültür, barınma, sağlık, sosyal (cinsiyet, yaş gibi) ve ekonomik durum (gelir düzeyi) gibi alt başlıklarda incelenmiştir.

Günümüzde, hükümet, YÖK ve üniversiteler çerçevesinde, Türk yükseköğretiminde uluslararasılaşmayla ilgili farkındalık gittikçe artmaktadır. Ancak, konuyla ilgili artmaya devam eden tüm bu farkındalık ve ilgiye rağmen, halen alan yazında Türk yükseköğretiminin uluslararasılaşma boyutuna dair çalışma sayısı kısıtlıdır (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu [DEİK], 2012; Kırmızıdağ, Gür, Kurt ve Boz, 2012; Erdoğan, 2013; Kalkınma Bakanlığı, 2013; Çetinsaya, 2014; Kalkınma Araştırmaları Merkezi [KAM], 2014; Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2017). Mevcut

araştırmalar, genellikle uluslararasılaşmanın yükseköğretim sistemindeki sayısal sonuçlarına vurgu yaparken iyileştirme stratejileri ve uluslararasılaşma süreci politikalarına dair konulardan detaylı şekilde bahsetmemektedir.

Bu araştırmanın amacı, bir devlet niversitesindeki uluslararası öğrencilerin uyum sürecindeki deneyimlerinden yola çıkarak daha etkin bir destek sisteminin hazırlanabilmesi için sosyal politikalar önermektir. Uyum yılı, uluslararası öğrencilerin en büyük sıkıntılarını tecrübe ettikleri ve bu sıkıntılarla ilgili iyileştirmelerin bu yıl içinde yapılması gerektiğinden dolayı çok önem taşımaktadır. Bu alışma süreci, sreden bağımsız, birkaç aylığına değişim programı veya tüm niversite eğitimini kapsayan süreç olsa dahi, öğrencilerin hemen hepsinde benzer süreçler yaşanmaktadır.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, çeşitli sebeplerle yüksek öğrenimlerini Türkiye’de sürdürmeyi tercih etmiş ve özellikle de uyum sürecindeki uluslararası öğrencilerin deneyimledikleri problemlerin ve bu problemlere yönelik çözümlerin belirlenmesidir. Bu öğrencilerin özellikle yabancı diller yüksekokulu gibi uyum süreçlerinin henüz başındayken akademik, ekonomik, sosyal, sağlık ve barınma gibi konularda deneyimledikleri sorunların tanımlanması, eğitimlerinin devamında bu sorunlarla baş edebilmelerine faydalı olacaktır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçların, politika yapıcılarının bu bağlamda geliştirecekleri sosyal politikalara yardımcı olması ve ülkemizin uluslararası eğitim dünyasında yerinin sağlamlaşmasına ve kalitesini arttırmasına katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Bu araştırmada, Ankara ilindeki bir devlet üniversitesinde eğitim gören uluslararası öğrencilerin üniversiteye ve Türkiye’ye uyum sürecini nasıl deneyimlediklerini, ne gibi sorunlar yaşadıklarını, uluslararasılaşma hakkındaki fikirlerini ve gelecekteki uluslararası öğrencilere tavsiyelerini detaylı bir şekilde incelemek hedeflenmiştir.

1.2 Araştırmanın Önemi

Son yıllarda Türkiye’ye Orta Doğu ve Türki Cumhuriyetlerden yüksek öğrenim amaçlı gelen öğrenci sayısı artmıştır. Türkiye’deki özel ve devlet üniversitelerinde belli bir sayıda uluslararası öğrenci kotası bulunmaktadır ve buna istinaden binlerce uluslararası öğrenci Türk üniversitelerinde eğitim görmektedir. Uluslararası öğrenci sayısındaki artış, bu nüfusun hayatına ve uyum sürecine duyulan ilgiyi de beraberinde getirmiştir (Snoubar, 2017). Bu doğrultuda yapılan çalışmaların daha yeni olduğu gözlemlenmektedir. Dolayısıyla çalışmanın, Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin deneyimlediği problemleri belirleyerek çözüm aşamasında yardımcı olacağı beklenmektedir.

Uyum sürecinde uluslararası öğrencilerin deneyimledikleri sorunların belirlenmesi ve çözümlenmesine yönelik yapılmış araştırmalar ve değerlendirmeler çok kıymetlidir. Bu

araştırmalar, uluslararası öğrencilerin daha iyi bir yaşam sürebilmesi ve uyum sürecini daha çabuk ve sorunsuz geçirmeleri yolunda politika yapıcılara yol gösterecektir. Ancak alan yazında bu tip araştırmaların çok büyük bir çoğunluğu nicel nitelik taşımaktadır. Sadece sayısal verilere ulaşıldığı, insan faktöründen bir miktar uzaklaşıldığı görölmektedir. Araştırmanın nitel yöntem kullanılarak yapılması, uluslararası öğrencilerin nicel verilerinden ziyade eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlara odaklanması ve bu sorunların anlaşılabilmesi ön planda tutulmuştur. Ayrıca, bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda uluslararası öğrencilerin deneyimlediği sorunların gündeme getirilmesi, tavsiyelerinin alınması ve “uluslararasılaşma” kavramı hakkındaki fikirlerinin öğrenilmesi hedeflenmiştir. Bu edinilen verilerin alan yazına ve uluslararası öğrenci sayısının hızla arttığı üniversitelere fayda sağlayacağı düşünölmüştür. Araştırma sonuçları uluslararası öğrencilerin deneyimlediği sorunlara çözüm bulma noktasında yardımcı olması bakımından, üniversitelerin orta ve uzun vadede uluslararasılaşma hedeflerine katkı sağlayacaktır. Son olarak araştırmanın, uluslararası öğrencilerle çalışan öğretmenler ve uluslararası ofis çalışanları için de öğrencilerle kurdukları iletişim ve etkileşim de öğretici olması beklenmektedir.

1.3 Tanımlar

Araştırmada “uluslararasılaşma” ve “uluslararası öğrenci” terimleri, aşağıda verilen tanımlara göre kullanılmıştır.

Uluslararasılaşma: “Eğitimin amacına, işlevlerine ve dağıtımına uluslararası, kültürlerarası veya küresel bir boyut katma süreci” (Knight, 2004; akt. Dewey ve Duff, 2009, s.493).

Uluslararası öğrenci: “Uzmanlık ve yeterliliklerini kendi ülkesi dışındaki başka bir ülkedeki bir üniversitede geliştirmek isteyen kişi” (Myburgh vd. 2002; akt. Yelken, Özonur, Ünal ve Kamışlı, 2012, s.59).

Bölüm II

Alanyazın Taraması

2.1 Dünyada ve Türkiye’de Yükseköğretimde Uluslararasılaşma

Uluslararasılaşma kavramı özellikle 1990’lı yıllarda dünyada ön plana çıkmış, 2000’li yıllarda ise önemini arttırarak üniversitelerin öncelikli gündem maddelerinden birisi haline gelmiştir. Yükseköğretimde uluslararasılaşma giderek daha fazla ilgi görmekte ve ülkelerin kalkınma planlarında dahi yer almaktadır. Uluslararasılaşma kavramı ile ilgili De Wit tarafından alıntılanan (2002, s. xv) “Gelecek on yılın ana başlığı” (Kerr, 1990), “Eğitim veren hiçbir kimsenin bihaber kalamayacağı kavram” (Halliday, 1999), “Son on yılda gelişen en popüler trendlerden biri” (Teichler, 1999) şeklinde tanımlamalar yapılmıştır. Bu konuda, “üniversite” kelimesinin “universal” kelimesini de içine alması bağlamında evrensel düşünceyi kapsadığından bahsedilmektedir. Bu doğrultuda da, dünyada mevcut küreselleşmenin beraberinde getirdikleri olarak üniversiteler gibi pek çok kurumun, küreselleşmenin taleplerini karşılayabilmek ve mevcut gelişmeleri takip edebilmek amacıyla uluslararasılaşmayı hedefledikleri belirtilmiştir (Maringe ve Foskett, 2010). Tablo 1’de yükseköğretimde uluslararasılaşma ile ilgili literatürde kullanılan kavramlar gösterilmiştir. Buna göre, uluslararasılaşma kavramının yanı sıra uluslararasılaşmanın etkilediği kalite, girişimcilik ve işletmecilik, ortaklık geliştirme ve öğrenci-öğretim üyesi hareketliliği kavramlarının da geliştiği görülmektedir.

Tablo 1. Yükseköğretimde uluslararasılaşmayla ilgili kavramsallaştırmalar

Uluslararasılaşma görüşü	Tanım	Kaynak
Uluslararası boyutun entegrasyonu	Yükseköğretim hizmetinin sunumu, işlevi ve amacına uluslararası, kültürlerarası ve küresel bir boyut kazandırma (entegrasyon) süreci	Knight ve de Wit, 1995
Yükseköğretimde kaliteyi yükseltme	Uluslararası eğitime verilen önem küresel işgücü piyasasında yükseköğretimin kalitesini yükseltmekte ve aynı zamanda kalitenin ölçülmesine ilişkin çeşitli soruları gündeme getirmektedir.	van Damme, 2001
Yükseköğretimde girişimcilik ve işletmeciliğin gelişmesi	Temelinde girişimcilik kültürü olan üniversite - işletme modellerinin rekabet edebilirlik gücünün artması	Goddard, 2006
Yabancı öğrencilerin kabulü ve personel hareketliliği	Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yurtdışı kurumlarla işbirliği içinde hareketlilik gerçekleştirilmesi	Fielden, 2008
Yükseköğretimde ortaklık geliştirme	Uluslararası ortaklıklar geliştirerek riskleri azaltmak ve rekabet gücünü artırabilmek	Teichler, 1999

Kaynak: Maringe, F. ve Foskett, N. (Eds). (2010). Globalization and Internationalization in Higher Education: Theoretical, Strategic and Management Perspectives. London: Continuum International Publishing Group.

Uluslararası üniversitelerin misyonlarının “uluslararasılaşmış yükseköğretim, kültürlerarası yeterlilik, evrensellik ile bütünleşme, disiplinlerarası programlar, sivil katılım ve geniş kapsamlı mükemmellik” başlıklarında altı boyutta ele alınması gerektiği belirtilmiştir (Çetiner, Gündoğan ve Özgüven, 2011).

İlk boyut uluslararasılaşmış yükseköğretim değerlendirildiğinde, yükseköğretimde uluslararasılaşmadan bahsedebilmek için bu kavramın öğretimin her basamağına yansıtılması gerekliliği vurgulanmıştır (Erdoğan, 2014). Bu da uluslararasılaşma düşüncesinin, mevcut üniversitelerin öğretim programlarında, diploma geçerliliklerinde, öğrenci ve öğretim elemanlarının eğitim ve öğrenim süreçlerinde somut bir şekilde görülmesini zorunlu kılmaktadır. İkinci olarak kültürlerarası yeterlilik boyutu düşünüldüğünde, uluslararasılaşmış yükseköğretimin sadece uluslararası öğrencilerin değil aynı zamanda çeşitli ülkelerden gelen akademik personelin de sistemde var olması olarak ifade edildiği ve kültürel etkileşimin de önem kazandığı söylenebilir. Hem öğrenciler hem de öğretim üyeleri bu uluslararası topluluğu sadece akademik olarak değil, kültürel etkileşim bağlamında da temsil etmekte ve kültürler arası etkileşime neden olmaktadır. Bu doğrultuda gerekliliği hissedilen kültürlerarası yeterlilik ise

farklı kültürlerden gelen kişilerin farklı dillerde iletişim beceriler ile ilgilidir. Uluslararasılaşmış üniversitelerde kişiler birbirlerini anlamaya çalışıyor ve kültürel farklılıklarını dengeleyebiliyorsa bu yeterlilik oluşmuş demektir. Bu yeterliliğin artırılmasında önemli görev üniversitelere düşmektedir. Programlarında kültürlerarası iletişim içeriğinde derslere veya ders dışı aktivitelere yer vermeleri önerilmektedir (Erdoğan, 2014).

Üçüncü boyut olan, evrensellik ile bütünleşme, eğitim görmekte olan tüm öğrencilerin birbirlerine karşı anlayışlı olmasını gerektirir. Üniversiteler çeşitli dersler ya da aktivitelerle bu bütünleşmenin sağlanmasına katkıda bulunabilir. Dördüncü boyut olan disiplinlerarası programlar bağlamında, eğitim gören tüm öğrencilerin sadece mezun olacakları bölümün değil, diğer disiplinler hakkında da bilgi sahibi olması hedeflenmektedir. Bu sayede, giderek rekabetin arttığı küresel pazarda yer bulabilmeleri ve başarılı olabilmeleri mümkün olacaktır. Beşinci boyut olan sivil katılım bağlamında ise uluslararası öğrencilerin buldukları ülkeye olan uyumlarını daha kolay ve hızlı hale getirmek için akademik olmayan faaliyetlere de dahil olmalarının sağlanması ön plana çıkmaktadır. Bu öğrenciler için ilgilerini çekecek, kültür, sanat, spor gibi alanlarda ders dışı aktiviteler veya projeler düzenlenip, katılımları teşvik edilerek, uluslararası öğrencilerin sivil hayata adapte olmaları sağlanabilir.

Son boyut olan geniş kapsamlı mükemmellik başlığı sürdürülebilir gelişimi yansıtmaktadır. Uluslararasılaşma bağlamında, en iyi sonuçlara ulaşmak için beklenen akademik, sosyal ve toplumsal uygulamaları hayata geçirmektir. Bu boyutların üzerinde çalışılırsa, üniversiteler “uluslararası üniversite” olarak kabul edilebilecektir (Çetiner vd., 2011). Benzer bulgular, farklı çalışmalarda da öne sürülmüştür (Özerdem ve Demirkıran, 2012; Selvitopu ve Aydın, 2018). Bu çalışmalar bu boyutlara ek olarak, bir üniversitenin uluslararası nitelikte olabilmesinin yolunun sadece uluslararası öğrenci kabulü ile olamayacağını, bunun için olmazsa olmaz kriterin İngilizce bir müfredat çerçevesinde, tüm derslerin İngilizce olarak yapılması gerekliliğinin üzerinde durmuşlardır.

Uluslararasılaşma kavramını başka bir boyutta ele alan Altbach ve Knight (2007), üniversitelerde uluslararasılaşmanın son yıllarda artmakta olduğunu altını çizerek,

özellikle Amerika ve Avrupa bağlamında gelişmiş ve diğer gelişmekte olan ülkelerin farklı yaklaşımlarını incelemişlerdir. Elde ettikleri sonuçlarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde uluslararasılaşma konusunda farklılıklar olduğu ifade edilmiştir. Buna göre, gelişmiş ülkelerin tanınmış üniversitelerinde sunulan uluslararası programlar kendi öğrencilerine kültürler arası bir perspektif kazandırmak ve eğitim programlarını geliştirmek amacını taşıyorken, gelişmekte olan ülkelerin uluslararasılaşma stratejisini benimsemiş üniversitelerinde, uluslararası öğrenci kabul eden programların amacı öğrencilerin kültürel farkındalığını, üniversitenin kalitesini ve prestijini arttırmak ve yüksek gelir elde etmektir (Altbach ve Knight, 2007).

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde gözlemlendiği iddia edilen uluslararasılaşmanın ekonomik getiri boyutu, başka araştırmacılar tarafından da dile getirilmiştir. Qiang (2003), Çetiner vd. (2011), Şeremet (2015), yükseköğretimde uluslararasılaşmanın hem kurumsal geliri hem de milli ekonomik geliri arttırdığını ortaya koymuşlardır. Yine aynı şekilde Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi (2017) ekonomik getiri boyutunu örnekleri ile belirtmektedir. Belgede yükseköğretimde uluslararasılaşmanın ülkelerin ekonomisine hem öğrenim ücretleri, hem de uluslararası öğrencilerin eğitim ve yaşam giderleri bağlamında pek çok katkı sağladığı açıklanmaktadır. Bu bağlamda, sadece eğitim ücretlerinin değil, aynı zamanda eğitim için gelmiş olan öğrencilerin ülkede kalarak yapmış olduğu harcamaların da ekonomik getirileri olduğu şu şekilde ifade edilmektedir:

“Amerika Birleşik Devletleri’nin 2014/15 öğretim yılında uluslararası öğrencilerden elde ettiği yıllık gelir 30,8 milyar dolardır. 2015 TÜİK verilerine göre, Türkiye’nin enerji ithalatı için bir yılda ödediği rakamın yaklaşık 37.84 milyar Dolar; cari açığının ise 32.19 milyar Dolar olduğu dikkate alındığında; ABD’nin uluslararası öğrencilerden sağladığı gelirin, Türkiye’nin yıllık enerji ithalatının yüzde 81.39’una, cari açığının ise yüzde 95,68’ine denk düştüğü açıkça görülmektedir (Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2017).”

Yükseköğretimde uluslararasılaşma konusunda, farklı bakış açıları da bulunmaktadır. Küreselleşmenin yaygınlaştığı günümüzde, artık sınırlar ortadan kalkma noktasına yaklaşmış ve bilgiye ulaşım teknoloji sayesinde çok hızlı ve kolay hale gelmiştir. Dolayısıyla, ülkeler ve üniversiteler arasında öğrenci hareketliliği, ortak projeler yürütme ve işbirlikleri de hızla artış göstermiştir. Aynı zamanda, üniversitelerin

birbirleri ile olan rekabetindeki artış da uluslararası projeler yürütmeleri ve işbirliklerine girmeleri konusunda üniversite çalışanlarını teşvik etmektedir (Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2017).

Ayrıca, Jang (2009), Burnett ve Huisman (2010), Kim (2010), Grasset (2013), Shaydorova (2014), Tarrant, Rubin ve Stoner (2014), Selvitopu ve Aydın (2018) uluslararasılaşmanın önemli gerekçelerinden birisinin de tüm dünyada küreselleşmenin yaygınlaşması, bu bağlamda da ülkeler arasındaki politik, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerin artması olduğunu ifade etmiştir. Mevcut çalışmaların sonuçları incelendiğinde üniversitelerin uluslararasılaşma sebepleri olarak;

- Kültürler arası farkındalığı arttırmak,
- Uluslararası bir ortamda çok kültürlülük, küresel piyasaya yetkin ve dünya vatandaşı eleman yetiştirmek,
- Uluslararası akademik işbirliklerini arttırmak,
- Akademik kaliteyi yükseltmek,
- Akademik hareketliliği arttırarak eğitim ve araştırmaya uluslararası boyut kazandırmak,
- Uluslararası piyasada yer edinmek ve üst sıralarda olmak,

şeklinde özetlenebilir. Uluslararasılaşmanın akademik yaşamın her aktörünü etkilediği ve sürecin yalnızca öğrencilerle değil, üniversitenin tüm birimlerinde ciddi bir etkileşim oluşturduğu görülmektedir (Selvitopu ve Aydın 2018).

Uluslararasılaşma kavramı ülkeler bazında değerlendirildiğinde ise, ABD'nin halen bu piyasada birinci sırada yer aldığı, diğer ülkelerin de politikalarını şekillendirirken ABD modelini inceledikleri görülmektedir. Amerika'da 1. Dünya Savaşı'nın ardından, uluslararası iş birliğini destekleme, yaygınlaştırma ve yatırımları artırma ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyacın sonucunda ilk olarak, 1919'da Uluslararası Eğitim Enstitüsü'nün (IIE) kurulmuştur (de Wit, 1995). IIE, en etkili adımını 1946'da, ABD hükümeti

tarafından Fulbright programının oluşturulmasıyla atmıştır ve bu hamle ile IIE, ABD için en büyük program haline gelmiş, hatta planlanan uzun vadeli programların sorumluluğunu üzerine almıştır. IIE'nin öncelikli vizyonu, ülkeler arasında eğitim hareketliliği ile kültürel anlayışı geliştirmektir. IIE'nin öncelikli hedefi eğitim hareketliliğinde bir katalizör görevi üstlenmektir. Uzun vadede, kurumun, hem ABD yükseköğrenimi için hem de Amerika ile eğitim ilişkileri kurmak isteyen yabancı ülkeler için merkezi bir iletişim noktası ve bilgi kaynağı haline gelerek gerçek bir ihtiyacın karşılanmasında büyük rol oynadığı görülmüştür (IIE, 2017).

Diğer ülkelerle kıyaslandığında, ABD'de, yükseköğretimde kitleselleşme ve evrenselleşme hareketlerinin beraberinde getirdiği, öğrenci yapısındaki çeşitlik ve çeşitli sosyal sınıflardan kişilerin yükseköğretime dahil olması çok daha erken zamanlarda başlamıştır (Altbach, 2012). Goodwin ve Nacht ABD'de yükseköğretimin uluslararasılaştırılması baskısının, II. Dünya Savaşı'ndan sonra, gelişmekte olan ülkelerin demokratik hükümetler kurmasına destek olan ABD'nin, dünyada komünizmi kontrol etme çabası doğrultusunda, Amerikan halkının çevrelerindeki dünyayı daha iyi anlamasının gerekliliği ile ortaya çıktığını ileri sürmüşlerdir. Bu dönemin akabinde, uluslararasılaşmayı cazip hale getiren ihtiyaç sonucunda, öğrenciler ve akademik dünya, uluslararası eğitim programlarına ilgi duymuş ve ABD yönetiminin üçüncü dünya ülkelerinin gelişimini arttıracak programlar sunmaya başlamasıyla birlikte yükseköğretim kurumlarına yayılmıştır. Amerikan yükseköğrenimindeki ilk dalga uluslararasılaşma 1940, 1950 ve 1960'larda, yönetimin hedefleri doğrultusunda başlatılmıştır. İkinci dalga ise, 1970'lerde ve 1980'lerde yerli ve yabancı öğrencilerin yoğun ilgisi ile ivme kazanmıştır (Goodwin ve Nacht, 1991).

Amerika'daki mevcut büyük uluslararası eğitim kurumlarının kurulmasının, uzun dönemli uluslararası çabaların bir sonucu olduğu söylenebilir. Holzner ve Greenwood(1995) tarafından da ifade edilen bu durum sonucunda, ABD Eğitim Bakanlığı, "uluslararası, yabancı dil ve alan çalışmalarının desteklenmesi" için programlar yürütmek ve geliştirmek amacıyla Uluslararası Eğitim Merkezi'ni (CIE) kurmuştur. Buna ek olarak, 1953 yılında "eğitim, kültür ve bilgilendirme faaliyetleri aracılığıyla ABD ve diğer ülkeler arasındaki karşılıklı anlayışı geliştirmek" amacıyla da Birleşik Devletler Enformasyon Ajansı (USIA) oluşturulmuştur. Bu çabalar sonucunu

göstermiş, ABD’de bulunan tüm kolej ve üniversiteler, sürdürülebilir ve yerleşmiş bir uluslararası politika politikasına kavuşmuştur (Holzner ve Greenwood, 1995).

Özellikle, 2. Dünya Savaşı’nın ardından dünyadaki gelişmelerle, ihtiyaçlar değişmiş, iletişim araçlarının yaygınlaşması ve küreselleşmenin etkilerinin artması ile ABD eğitim gündeminin ilk sırasını yükseköğretimlerin uluslararasılaşması oluşturmuştur. Giderek artış gösteren uluslararası hareketlilik, özellikle 2000’li yıllardan 2013 yılına kadar küresel olarak büyük ivme kazanmış, uluslararası öğrencilerin sayısı iki katına çıkmış ve 4 milyon öğrenciye ulaşmıştır. Ancak bu dönemde, ABD’de yaşanan iki önemli olay, uluslararası öğrencilerin hareketliliğini yavaşlatmıştır. İlk olarak 11 Eylül 2001’de New York’ta yaşanan terörist saldırılar, sonrasında da ABD’de konut krizinin tetiklediği 2007-2008 küresel finansal durgunluk, uluslararası öğrencilerin yurt dışına çıkmasını etkilememiş olsa da uluslararası öğrenci hareketliliğinin yönünü ve itici güçlerini değiştirmiştir (Choudaha ve de Wit, 2014).

Bu olumsuz dalgağın asıl sebebi ABD’de başlayan küresel mali kriz olarak öngörülmektedir. Finansal durgunluğun en iz bırakan sonuçlarından biri, dünyada pek çok ülkede yükseköğretimde ciddi bütçe kesintilerine gidilmesidir (Eggins ve West, 2010). Diğer taraftan, uzun yıllardır yükseköğretim kurumları ile öne çıkmış lider ülkeler olan Amerika ve İngiltere, kriz nedeniyle mali zorluklarla karşı karşıya kalmışken, Çin hızla yükseliş göstermiştir ve ülkedeki orta sınıf artık yurt dışında eğitim alma maliyetini karşılamaktadır. Son olarak üç önemli olayın birleşimi uluslararası hareketliliğin gelişimini etkilemiştir. Çin’de yakın geçmişte yaşanan ekonomik yavaşlama, yurt dışına çıkan Çinli öğrencilerin artışını da yavaşlatmıştır. Buna ek olarak, İngiltere’nin AB’den çıkma referandumu (Brexit) olayının yaşanması ve son olarak Trump’ın ABD Başkanı olarak seçilmesi de uluslararası hareketliliği derinden etkilemiştir (Choudaha, 2017).

“Open Doors 2017” raporuna göre, 2016-17 akademik yılında ABD’de uluslararası öğrenci sayısında bir önceki yıla göre tekrar yüzde 3,4’lük bir artış meydana gelmiştir ABD’deki uluslararası öğrencilerin toplam sayısının yaklaşık yüzde 60’ını, Çin, Hindistan, Suudi Arabistan ve Güney Kore olarak başlıca dört ülke oluşturmaktadır (IIE, 2017). Ekonomik ve siyasi türbülans değerlendirildiğinde, uluslararası öğrenci

hareketliliğinde demografik kaymalar yaşanmış ve bu etkilerle hareketliliğin yönü yer yer değiştirmiştir. Buna rağmen, Amerikan yükseköğrenim sisteminin gelişmişliği ve itibarı göz önünde bulundurulduğunda, mevcut hareketlilikte ABD'nin lider ülke olmaya devam etmesi kaçınılmaz görünmektedir (Choudaha, 2011).

ABD örneğinin yanı sıra, son yıllarda uluslararası öğrenci hareketliliğinin en yoğun olduğu yer olarak Asya kıtası da önem arz etmektedir. Özellikle, Çinli öğrenciler yükseköğretimdeki giderek artan uluslararası öğrenci sayılarıyla dikkat çekmektedirler. Hindistan ve Güney Kore de, Çin'in ardından uluslararası öğrenci kaynağı olarak ilk sıralarda yer almaktadırlar (OECD, 2012, Henze, 2014). Dünyada, Avustralya, Kore, Yeni Zelanda ve Rusya Federasyonu ön plana çıkardıkları pazarlamacı uluslararasılaşma politikaları geliştirmekteyken, Malezya, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Singapur, Kıbrıs, Türkiye gibi bazı diğer ülkeler de uluslararası öğrencilerin hedefleri haline gelme çabası ile farklı politikalar üretmeye çalışmaktadırlar (OECD, 2012).

Güney Kore'de yürütülmüş bir çalışmada, yükseköğretimde uluslararasılaşma politikasına dair paydaş algısı incelenmiş ve bulgulardan çıkan paydaş görüşlerine göre, son döneme kadar Güney Kore yönetiminin uluslararasılaşma politikasının nicel yönde Güney Kore üniversitelerinin uluslararası rekabet gücüne katkıda bulunduğu ortaya konmuştur (Cho ve Palmer, 2013). Diğer taraftan, paydaş görüşleri, yönetimin, uluslararasılaşma politikasını belirlerken ve uygularken mevcut yükseköğretim kurumlarının kalite ve itibarını da önemsemesi konusuna dikkat çekmiştir. Güney Kore'de yükseköğretimin uluslararasılaşması konusunda iki önemli hususa önem verilmektedir. Bunlardan birincisi, Kore üniversitelerinin dünya sınıfında olmalarının sağlanması, ikincisi ise üniversitelerin öz-yönetimini daha kaliteli hale getirmek amacıyla devlet üniversiteleri için merkezileştirme ve merkezden uzaklaştırma yöntemlerinden karışık bir model olarak yapılandırılmasıdır (Cho ve Palmer, 2013).

Japonya'nın uluslararasılaştırmaya dair yaklaşımı ise farklı hedefleri içermektedir. Japonlar için asıl önemli hedef, mezunlarının küreselleşen çalışma ortamında daha lider konumda mücadele etmelerini sağlayan uluslararası bir eğitim sunmaktır. Son dönemde getirilen yenilikler, İngilizce öğrenme yaşının, mevcutta olduğu gibi 10-11 yaşında yakın gelecekte 8'e indirilmesi, uluslararası diploma anlayışının geliştirilmesi ve Japon üniversite öğrencilerinin yurt dışında yükseköğrenim görmelerinin desteklenmesi olarak

özetlenebilir (International Trends in Higher Education, 2015).

Eğitim ve araştırma konusunda da ülkeler arasında farklılıklar mevcuttur. Örneğin, EduWorld, Uluslararası Avustralya Eğitimi tarafından yürütülmüş olan bir piyasa araştırmasına göre, uluslararası arenada öğrenciler web siteleri, pazarlama fuarları, kurumsal kataloglar, yayınlanan karşılaştırmalı kurum değerlendirmeleri, akran, öğretmen ve mezunlar da dahil olmak üzere farklı bilgi kaynaklarına ulaşmaktadırlar (OECD, 2004). Buna ek olarak, uluslararası öğrencilerin yaşadıkları ulusal sorunlar ulusal düzeyde ekonomik, sosyal ve kültürel problemlerle de ilişkilidir. Örneğin, maddi olanakların yetersizliği, üniversite başvuru sayılarının oldukça fazla olması, öğrencileri kabul edebilecek üniversitelerin sınırlı sayısı, Sudan ve Bangladeş'teki yükseköğretim problemlerinin temelini oluşturmaktadır (Zolfaghari, vd., 2009).

Güney Afrika'nın yükseköğretimdeki uluslararası öğrenci hareketliliği ise, 1994'te 12,500 öğrenci ile sınırlı iken, bu rakam 2005'te yaklaşık 53,000'e ulaşmıştır. Güney Afrika'nın ulusal ihtiyaçları küresel bütünleşmeyi gerektirmektedir ve bu hedef doğrultusunda eğitim alanında uluslararasılaşmadan en üst seviyede faydalanabilmek adına ülkede "bilgi toplumu" temasının altı çizilmektedir (Kishun, 2007). Ancak genel bağlamda, Afrikalı yükseköğretim kurumlarında uluslararasılaşma konusunda öğretim üyesi eksikliği ve akademiye büyüme zorluğu, güçsüz ve istikrarsız yönetim, etkin olmayan liderlik ve idare; kalite ve uyum sorunları, araştırmacı kapasite ve olanak yoksunluğu, finansal kaynakların yetersizliği, fiziksel imkân ve altyapı eksikliği, düşük özsermaye, zayıf uluslararası kapasite gibi birtakım zorluklarla karşılaşmaktadır. (Choudaha ve de Wit, 2014). Bu yetersizlikler ve zorluklar sebebiyle, Afrika yükseköğretiminde küreselleşme ve uluslararasılaşma bir zorunluluk olmasına rağmen çeşitli sorunların çözülmesi gerekliliğini beraberinde getirmektedir (Alemu,2014).

Avrupa'da, 2014 IAU raporuna göre, yükseköğretimin uluslararasılaşmasına yönelik başlıca kazanım, öğretim ve öğrenimde kalitenin artması iken, Asya, Pasifik ve Kuzey Amerika'da başlıca ön görülen kazanım, öğrencilerin küresel konularda daha ileri uluslararası bilince sahip olması şeklinde karşımıza çıkmaktadır Bir başka önemli kazanım ise uluslararası iş birliği ve kapasite gelişimi olarak belirtilmiştir. EAIE Barometre katılımcıları da uluslararasılaşma sürecinden elde edilecek başlıca iki

kazanımı, kurumdaki eğitimin genel kalitesini arttırmak ve öğrencileri küresel dünyaya hazırlamak olarak tanımlamışlardır (Egron-Polak ve Hudson, 2014).

- Avrupa çerçevesinde sınır ötesi eğitim fırsatları çoktur ve çeşitlidir. Sınır ötesi faaliyet bağlamında, Avrupa'nın sahip olduğu çeşitlilik, kolektif bir bölgesel yaklaşıma sahip olmayı zorlaştırmaktadır (OECD, 2004). Ancak, Avrupa yükseköğretimi de eğitim sistemlerinin aynı türden yapılara sahip bir yapıya dönüştürülmesi konusunda eleştirilmektedir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, giderek standartlaşan üniversite sistemlerinin, eğitim sistemleri güçlü ülkelere yönlendirileceği çıkarımında bulunmak mümkündür. Diğer taraftan, uluslararasılaşmada fırsatlar ve riskler bölgesel bazda ve ulusların değişen ihtiyaçlarına göre farklılık göstermektedir. Dolayısıyla, araştırmacıların ya da politika yapıcıların fırsatları ve zorlukları iyi analiz etmeleri gerekmektedir. Avrupa ülkelerinde karşılaşılan genel bağlamda uluslararasılaşmada gözlemlenen stratejik zorluklar şunlardır: Avrupalı öğrenci, araştırmacı ve uzmanları çekmek amacıyla dışarıdan gelen rekabet ve bölgeye yeni gelenlerden kaynaklanan rekabet;
- Öğrenci ve araştırmacıları Avrupa'ya çekme konusunda rekabet edebilir hale gelme isteği ve akademideki yaşlılığın, Avrupa'daki bilim insanı ve mühendislerin yetersizliğinin karşısında durarak, bunun sürdürülebilirliğini sağlayabilmek;
- Kültürel heterojenliği korurken uluslararasılaşmayı ileri taşımak;
- Avrupa'nın uluslararası öğrenci ve personel hareketliliğini teşvik edecek genel cazibesini kuvvetlendirmek;
- Ortak diplomalar konusunda öğrenci hareketliliği ve uluslararası iş birliğini artırma çabalarının sürekliliğini sağlamak;
- Mezunların Avrupa ve ötesinde istihdamını arttıracak eğitim ve öğretim olanakları oluşturmak;
- AB ve Avrupa yükseköğretim alanına yeni katılanlar için kapasite geliştirmek;

- Hayat boyu öğrenme bağlamında, çeşitli öğrenci ihtiyaçlarına karşılık verecek daha esnek ve daha açık yükseköğretim sistemleri oluşturmaktır (OECD, 2004).

2014 IAU Küresel araştırmasına göre, uluslararasılaşmayla alakalı üç kurumsal risk öne sürülmüştür:

- Uluslararası olanaklara sadece finansal desteği olan öğrencilerin erişimi,
- Uluslararası programları yerel düzeyde düzenleme zorluğu
- Yükseköğretim kurumları arasındaki aşırı rekabet.

Avrupalılar için bölgesel politika büyük önem arz etmektedir. 2014 IAU araştırma verisi değerlendirildiğinde, Avrupa yükseköğretim kurumlarının, uluslararası hareketliliğe yönelik engellerin üstesinden gelebilmek adına oldukça çaba göstermeleri ve kaynak ayırmaları gerektiği söylenebilir (Egroun- Polak ve Hudson, 2014; Egroun-Polak vd., 2015).

Türkiye’de ise uluslararasılaşma kavramının özellikle uluslararası öğrenciler bazında Onuncu Kalkınma Planı ile Türkiye’nin öncelikleri arasına girmiş olduğu söylenebilir. Mevcut plan hedefleri çerçevesinde, Türkiye’nin dünyadaki uluslararası öğrenci pazarındaki payının yüzde 1’e çıkarılması öngörülmektedir. Bu doğrultuda, yükseköğretim kurumlarının çeşitlendirilmesi ve mevcut sisteminin uluslararası öğretim üyeleri ve öğrenciler için çekim merkezi haline getirilmesi planlanmakta ve performans odaklılık, özerklik, ihtisaslaşma ve çeşitlilik ilkeleri bağlamında, rekabetçi ve kalite odaklı bir yapıya dönüştürülmesi hedeflenmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2013). Buna ek olarak, 64. Hükümet Programı kapsamında uluslararasılaşmaya ilişkin çeşitli politikalar geliştirilmektedir. Bu politikalar, nitelikli toplum ve insani kalkınma hedefi bağlamında, bürokratik süreçlerin kolaylaştırılarak yurt dışı eğitim programlarının yaygın hale getirilmesini ve teşvik paketleri ile rekabet gücünün artırılmasıyla daha fazla yabancı öğretim üyesi ve öğrenci alınmasını, Ar-Ge desteklerinin artırılmasını ve daha az gelişmiş ülkelerden gelen yabancılara burslu eğitim imkânları sunulması gibi önemli kararları kapsamaktadır (64. Hükümet Programı, Başbakanlık, 2015).

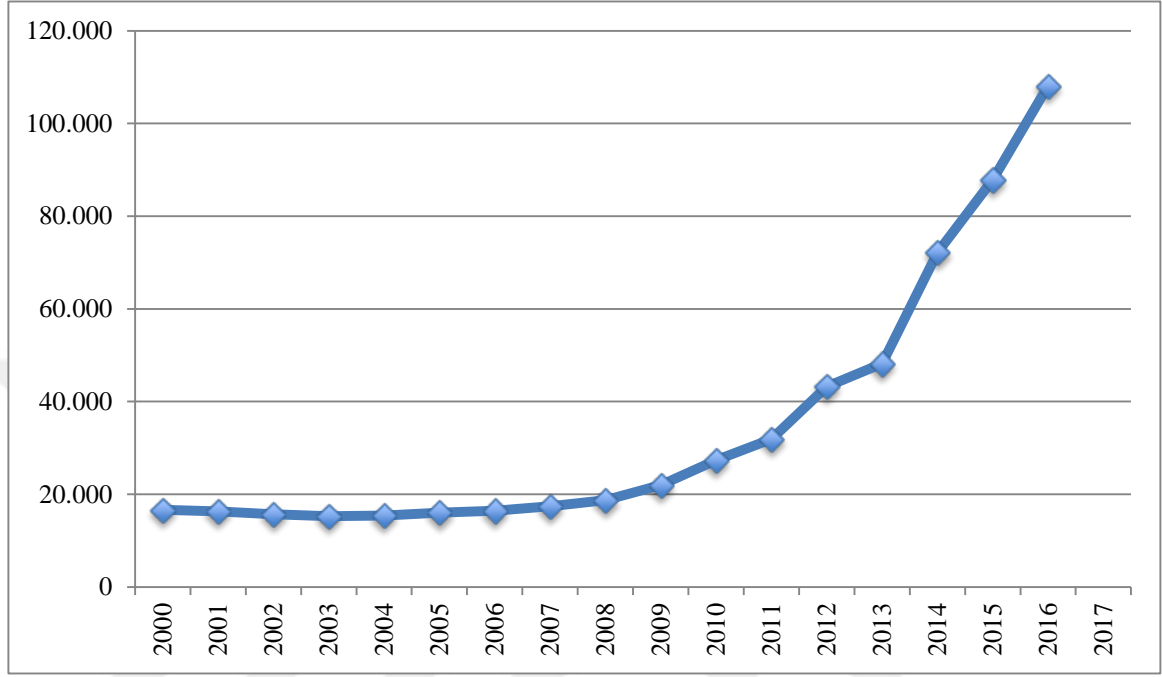
Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın önemi, YÖK tarafından 2017 yılında yayınlanan 2018-2022 Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi çerçevesinde vurgulanmıştır. Strateji belgesinde belirtildiği üzere, sadece Türkiye’de değil, dünyada uluslararası öğrenci sayısı hızla artış göstermekte, konu ile ilgili ulusal ve uluslararası stratejiler ön plana çıkmakta ve yükseköğretimde uluslararasılaşma kaçınılmaz hale gelmektedir. Dünya genelinde 2012 yılında kendi ülkesi dışında üniversite eğitimi alan öğrencilerin sayısının 4,5 milyon olduğu görülüyorken, bu rakamın 2022 yılında 8 milyona çıkması beklenmektedir (OECD, Education at a Glance, 2015). Hatta, ülkeler yükseköğretimde uluslararasılaşmaya daha fazla önem vererek, uluslararası öğrencilerle ilgili yeni stratejiler geliştirerek, dünyadaki mevcut uluslararası öğrenci potansiyelinden daha fazla pay almayı hedeflemektedir (Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2017).

2.2 Uluslararası Öğrenciler

Kayani, Ahmet ve Ali Shah (2015), uluslararası öğrenciyi eğitim alma amacı ile kendi ülkesinin sınırlarından çıkmış olan birey olarak tanımlamıştır. Uluslararası öğrenciyi araştıran ve başka ülkelere eğitim almaya gitme sebeplerini inceleyen araştırmacılardan Mazzarol ve Soutar (2002), Li ve Bray (2007), Wilson ve Gunawardena (2012) ve Kayani vd. (2015), uluslararası öğrenci olmaya karar veren öğrencilerin iki temel etmen sebebiyle bu yolculuğa çıktıklarını belirtmişlerdir. Bu temel etmenler “itme- çekme” (push-pull) olarak adlandırılan ve uluslararasılaşmanın kuramsal çerçevesi olarak tanımlanan kavramlardır. İtme unsuru, uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerinden gitme nedenlerini içerir ve kendi ülkelerinden kaynaklanır. Bu nedenler genellikle, kendi ülkelerindeki nüfus yoğunluğunun çok olması, işsizlik oranlarının yüksekliği, yükseköğretim kalitesinin düşüklüğü ve öğrencilere aktarılan burs miktarlarının yetersizliği şeklinde sıralanabilir. Çekme unsuru ise, tercih edilen ülkelerin tercih edilme sebeplerini tanımlar. Bu sebepler de genellikle kaliteli bir akademik ortam, coğrafi yakınlık, prestijli üniversiteler ve hedef ülkede tanıdıklarının bulunmasıdır. Diğer yandan, itme ve çekme unsurlarının sınırlılıklarından da bahsedilmektedir. Mevcut sebeplerin olumlu ya da olumsuz dıştan gelen unsurlar oldukları, öğrencilerin kişisel özelliklerini göz önünde bulundurmadıklarını belirtmektedirler. Oysa uluslararasılaşma etmenlerinde öğrencilerin yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum, motivasyon ve akademik yeterlilik gibi kişisel özelliklerinin de etkili olduğunun altı çizilmiştir.

Türkiye’deki uluslararası öğrencilerin niceliği Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Türkiye yükseköğretimindeki uluslararası öğrenci sayıları, 2000-2016

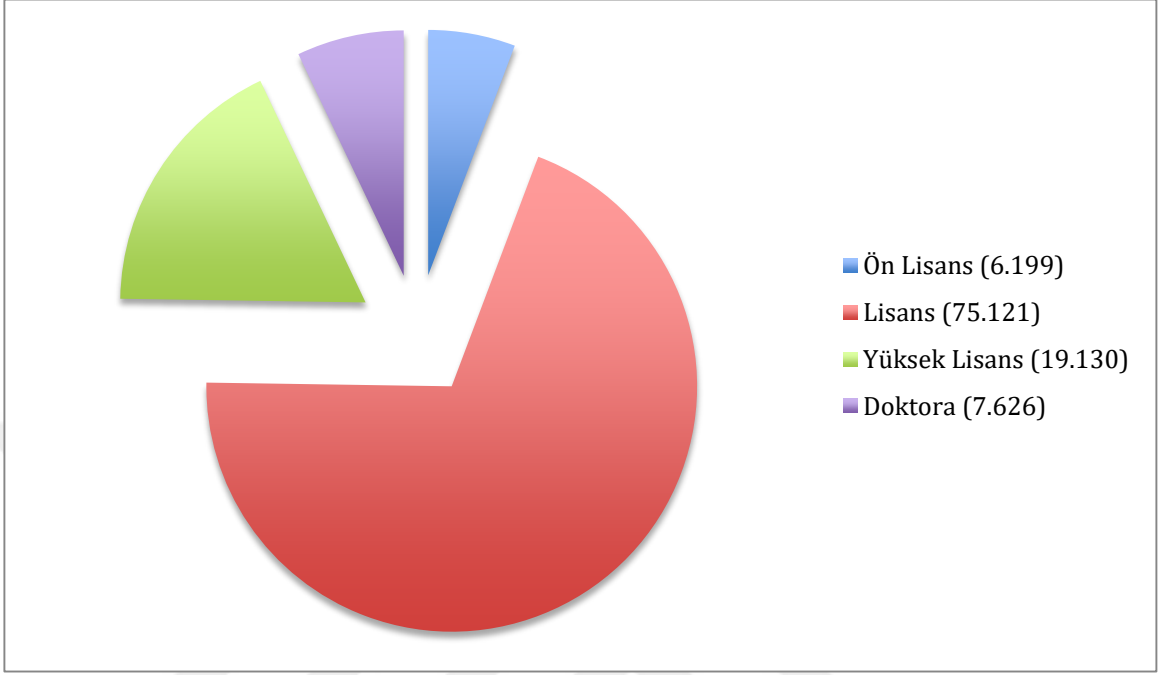

Kaynak: Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2017.

Buna göre, Türkiye’deki, uluslararası öğrenci sayıları 2000 yılından bu yana dikkat çekici şekilde artış göstermiş olup, kalkınma planlarındaki ve hükümet programındaki hedeflerin gerçekleştirildiği görülmüştür. 2000’li yılların başında 16.000 civarında uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapılmaktayken, 2010 sonrasında bu rakam üç katına çıkarak hızla artmıştır. 2016’ya gelindiğinde ise uluslararası öğrenci sayısı 108.076’ya ulaşmıştır.

Şekil 2’de ise uluslararası öğrenci sayılarının yükseköğretim derecelerine göre dağılımı verilmiştir. Buna göre, mevcut öğrencilerin yaklaşık yüzde 70’inin lisans düzeyinde olması, bu alanda hedeflenen başarıya ulaşıldığını ancak gelecek uzun dönemde lisansüstü öğrenci çekmenin hedeflenmesi gerektiğini de ortaya koymaktadır (Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2017).

Şekil 2. Uluslararası öğrenci sayılarının derecelere göre dağılımı, 2016/2017

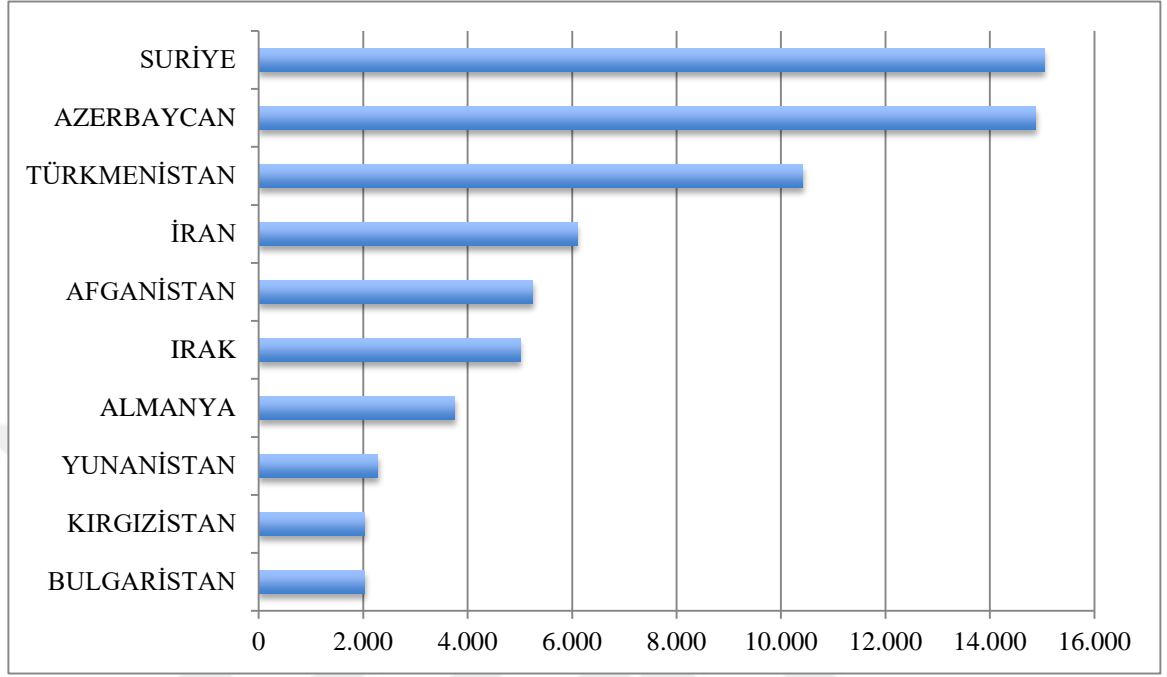

Kaynak: Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2017.

Öğrenci sayılarının derecelere göre dağılımında 2000’li yıllardan günümüze kadar yıl bazlı fark yoktur. En yüksek öğrenci sayısının lisans düzeyinde görüldüğü, ön lisansın ise en az tercih edilen derece olduğu tespit edilmiştir (Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2017).

Şekil 3’de ise 2016-2017 akademik yılında, Türkiye’ye en fazla uluslararası öğrenci gönderen ilk 10 ülke gösterilmiştir. Buna göre, ilk sırada Suriye menşeli öğrenciler gelirken, bu ülkeyi Azerbaycan, Türkmenistan ve İran izlemektedir. Avrupa ülkesi olarak Almanya ve Yunanistan’ın olduğu sıralamada, ekonomik ve siyasi karışıklık yaşayan Afganistan ve Irak ülkelerinden de önemli sayıda öğrenci, Türkiye’yi tercih etmektedir. Coğrafi yakınlık ve ortak kültürün yanı sıra, ekonomik, siyasi ve sosyal dinamikler de etkili olmaktadır.

Şekil 3. Türkiye’ye en fazla uluslararası öğrenci gönderen ilk 10 ülke, 2016/2017

Kaynak: Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2017.

2.3 Uyum

Uluslararasılaşma konusunun üzerinde durulması gereken önemli unsurlarından birisi de uyum sürecidir. Uyum kavramı, Türk Dil Kurumu tarafından “toplumsal çevreye veya bir duruma uyma, uyum sağlama, intibak, entegrasyon” olarak tanımlanmıştır (TDK). Uluslararası öğrencilerin yeni geldikleri çevrede, toplumda rahat bir şekilde var olmaları, o topluma uyum sağlamaları ancak hedef toplumdaki bireylerle iletişim kurmaları ve aktif şekilde hayata dahil olmaları ile mümkün olabilir.

Uyum kavramı pek çok araştırmaya konu olmuştur. Zhou, Jindal-Snape, Topping ve Todman (2008) uyum sürecini sosyal/davranışsal, duygusal ve zihinsel olarak üç farklı boyutta incelemiştir. Araştırmacılar, öncelikle sosyal/davranışsal uyumu tanımlayarak, uluslararası öğrencilerin ilk olarak gittikleri ülkede çeşitli iletişim ağları sayesinde uyum sağlamaya değinirler. Bu iletişim ağları,

- Kendi ülkelerinden gelen diğer öğrencilerle olan ağ,
- Okuldaki çevreleri ile olan ağ,
- Diğer ülkelere gelen diğer uluslararası öğrencilerle olan ağ,

- Ev sahibi ülkeden edindikleri arkadaş ağı,

olarak ifade edilmiştir. Tüm bu ağlarla olan iletişimlerinin, onları psikolojik olarak rahatlatıp, akademik başarılarına katkı sağlayacağını, aynı zamanda sosyal ve davranışsal uyumlarını hızlandıracağını altı çizilmektedir.

Ayrıca uyum sayesinde, iletişim becerilerinin gelişerek yurtdışında yaşamaya daha etkili ve hızlı şekilde alışacakları belirtilmiştir (Zhou vd., 2008). Araştırmacılar ikinci olarak ilk aşamadaki sosyal destek sayesinde duygusal uyumun da sağlandığına değinirler. Benzer şekilde, Sullivan (2011) uluslararası öğrencilerin duygusal uyumlarının bu öğrencilerin edindikleri sosyal ağlar ve arkadaşlıklar ile doğrudan ilgili olduğunu öne sürer. Üçüncü ve önemli bir boyut olan zihinsel uyum, özellikle karşılıklı önyargıların var olmasıyla ilgilidir. Zhou vd. (2008) gibi, Sadowsky ve Plake (1992) güvene ve arkadaşlığa dayalı kültürel uyumun önemini altını çizerek, başka bir ülkeden gelmiş olan öğrencilerin ev sahibi ülkenin bireylerinden kaynaklı bir önyargı hissettiklerinden ve bu hissini öğrencileri gittikleri ülkenin kültüründen uzaklaştırdığını belirtmişlerdir. Dolayısıyla, hem başka ülkeden gelen hem de ev sahibi ülkedeki öğrencilerin karşılıklı olarak ön yargılarını bertaraf etmeleri zihinsel uyum için gereklidir.

Uluslararası öğrencilerin hemen hemen hepsi yeni bir ülkeye gittiklerinde benzer uyum süreçlerinden geçmektedirler. Uyum süreçlerini incelerken en çok dikkat çeken teori “U Eğrisi” adı verilen, Black ve Mendenhall (1991) tarafından ifade edilen ve uyum sürecini uyum-zaman ilişkisi içerisinde ele alırken dört aşamaya ayırmış olan teoridir. Birinci aşama “balayı” aşaması olarak adlandırılır ve pozitif bir deneyimi kapsar. Balayı aşamasında bireyler yeni kültüre ilgi duyarlar, etkilenmişlerdir ve heyecanlıdırlar. Winkelman (1994) bireylerin “balayı” aşamasında sorun yaşadıklarında dahi pozitif bir tutum sergilediklerini ifade etmiştir. İkinci aşama ilkinden farklı olarak işlerin biraz kötüye gittiği, problemlerin göze batmaya başladığı, kültürel farklılıkların rahatsız etmeye başladığı “kültür şoku / kriz” aşamasıdır. Winkelman (1994) bu krizin balayı dönemindeyken biriken negatif deneyimlerin ve yaşanmış zorlukların sonucu olduğunu, bireylerin hayatının anlamsızlaşmaya başladığını ve hayatı çekilmez olarak nitelendirebileceklerini belirtmiştir.

Bu zorlu aşamanın ardından “uyum” aşaması gelir. Black ve Mendenhall (1991) uyum aşamasını bireyin içinde bulunduğu kültüre giderek adapte olduğu, yeni kültürün gerekliliklerine göre hareket etmeye başladığı dönem olarak tanımlarlar. Bu aşamada pozitif duygular geri gelir, ev sahibi ülkenin kültürünü tanıma ve anlama isteği ile birlikte yaşadıkları zorlukların bazılarının kendilerinden kaynaklandığı düşüncesi ortaya çıkar. Winkelman (1994) “uyum” aşamasının tüm sorunların son bulduğu dönem olmadığını, dönem dönem krizlerin yinelenebileceğini fakat bunların geçici olduğunu vurgulamıştır. Dördüncü ve son aşama farklı isimlerle anılmaktadır. Bu aşamayı, Black ve Mendenhall (1991) “uzmanlık” olarak adlandırıyorken, Winkelman (1994) bu aşamayı “uyum, kararlılık ve kültürleşme” aşaması olarak isimlendirmektedir. Bu son aşama tüm sorunların çözüldüğü, bireyin hedef kültüre uzun süreli uyum sağladığı ve aktif şekilde hayatını sürdürebildiği dönemdir.

U-Eğrisi uyum aşamalarını içeren diğer bir araştırma, Amerika’da yürütülmüş ve oradaki uyum sürecinin üç aşamadan oluşan süreç aktarılmıştır. Bu örnek çalışma Lysgaard tarafından 1995’te yürütülmüştür ve Amerika’ya eğitim için giden öğrencilerin yaşamları U-Eğrisi teorisine göre açıklanmaya çalışılmıştır. Bu öğrenciler ilk aşamada, ilk 6 aylarında, orada rahat olduklarını, yaşantılarının pozitif yönde ilerlediğini düşünmüşlerdir. İkinci aşamada ise, 6. ve 18. aylar arasında, işlerin tersine döndüğünü, kendilerini yalnız, huzursuz ve rahatsız hissettiklerini ifade etmişlerdir. 18. aydan sonra yaşanan son evrede ise ortama tamamen uyum sağlayarak, tekrar ilk aşamadaki gibi pozitif hislere dönerek, kendilerini mutlu, huzurlu hissetmeye başladıklarını söylemişlerdir (Özçetin, 2013).

2.4. Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar

Uluslararası öğrenciler eğitim almak için gittikleri ev sahibi ülkelerde özellikle uyum yıllarında göze çarpan ancak sonraki eğitim süreçleri boyunca da sürme eğilimi gösteren çeşitli sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunlar,

- Dil sorunları,
- Sosyo-kültürel sorunlar,
- Ekonomik sorunlar,
- Barınma sorunları

şeklinde sınıflandırılmıştır (Can, 1996; Çağlar, 1999; Güçlü, 1996; Özçetin, 2013; Kıroğlu, vd., 2010; Musaoğlu, 2016).

2.4.1 Dil Sorunları

Ekonomik ve sosyal problemlerin yanı sıra diğer bir başlıca sorun yabancı uyruklu öğrencilerin hemen hemen hepsinin yaşadığı dil problemidir (Can, 1996; Çağlar, 1999; Güçlü, 1996; Özçetin, 2013; Musaoğlu, 2016). Uluslararası platformda da uluslararası öğrencilerin benzer sorunları tespit edilmiş, hatta dil problemi en önemli problem olarak ifade edilmiştir. Yürüttüğü çalışma sonunda Huntley (1993), uluslararası öğrencilerin en büyük kısıtlamalarının dil yetersizliği olduğunu tespit etmiştir. Bundan dolayı da uyum süreçlerinin uzamasındaki en büyük etkenin de yine dil sorunu olduğunu vurgulamıştır. Yabancı uyruklu öğrenciler dersleri takip edememe, not tutamama ve bildikleri halde sorulara cevap verememe gibi zorluklar yaşadıklarını, sadece kendini ifade edemedikleri için sessiz kaldıklarını ifade etmiştir. Tüm bu akademik zorlukların yanı sıra, sosyalleşmeye çalışırken de günlük dili, esprileri ve şakalaşmaları anlayamadıklarını, bu sebeple etkin şekilde sohbetlere katılamadıklarını eklemiştir. Huxur, Mansfield, Nnazor, Schuetze ve Segawa (1996) araştırmalarında uluslararası öğrencilerin günlük hayatta kullanılan dili, deyimleri ve kültürel ifadeleri anlayamadıklarını ve sorun yaşadıklarını ortaya koymuşlardır. Bu duruma örnek olarak ise, bir öğrencinin Kanada'ya ilk

geldiğinde veda ederken ev sahibi ülkede yaşayan diğer öğrencilerin “sonra görüşelim” şeklindeki ifadesini gerçekten görüşme teklifi olarak algıladığını, onları aradığını ve daha sonra aslında sadece veda etmek için söylenen bir söz olduğunu anladığı ifadesine yer verilmiştir.

Yine yurtdışında başka bir araştırma, Güçlü (1996) tarafından Pittsburg Üniversitesi’nde lisansüstü eğitimi alan uluslararası öğrencilerin uyum sorunları ve bu sorunlarla nasıl baş ettikleri üzerine yürütülmüştür. Araştırmaya 90 farklı ülkeden, 500 öğrenci katılmış, bu öğrencilere uygulanan anketin sonucunda yaşadıkları en ciddi sorunun dil problemi olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, dil sorununun her alanda yaşandığını; akademik sunumları, günlük iletişimde de argo konuşmaları anlamada ve telaffuz farklılıklarında çok sorun yaşadıklarının altı çizilmiştir.

Türkiye’deki çalışmalarda da, benzer araştırma sonuçları ile karşılaşmaktadır. Can (1996) dil sorunlarının yabancı uyruklu öğrencilerin hem akademik hayatını hem de sosyal hayatlarını negatif etkilediğinin altını çizmiştir. Ek olarak, bu öğrencilerin az miktarda öğrenebildikleri Türkçe’nin de bir problem yaşadıklarında yetkililere detaylıca aktarabilecek ya da gerçek bir muhatap bulabilecek düzeyde olmadığını vurgulamıştır. Yürüttüğü çalışma sonunda, yine benzer bir sonuca Özçetin (2013) ulaşmıştır. Çalışmasında Bursa ilinde ikamet eden 221 uluslararası yükseköğretim öğrencisi ile bir anket gerçekleştirmiş, bu anket sonucunda çalışma kapsamındaki öğrencilerin Türkiye’de buldukları tüm zaman zarfı içerisinde en çok sorunla karşılaştıkları alanlardan ikincisinin Türkçe konuşmak olduğunu dile getirdiklerini iletmiştir. Anket sonuçlarına göre, yabancı uyruklu öğrencilerin yüzde 60.2’si yeterince bilmedikleri için akademide ve sosyal hayatlarında etkin iletişim kuramadıklarını ve ders materyallerini anlama ve ders takibi yapma noktasında da yetersiz kaldıklarını ve büyük sorun yaşadıklarını söylemiştir. Öğrencilerin dile getirdikleri dil sorunu ile ilgili yapılan diğer bir çalışmada, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe konuşma kaygısı incelenmiştir. Bu araştırma, Atatürk Üniversitesi’nde eğitim görmekte olan 74 uluslararası yüksek lisans ve doktora öğrencisi ile yapılmıştır. Uluslararası öğrencilerin Türkçe kendini ifade etmekte zorlandığını, bu zorlanmanın da kaygı düzeyini arttırarak iletişim sorunlarına neden olduğu ifade edilmiştir (Sevim, 2014).

2.4.2 Sosyo-kültürel Sorunlar

Kıroğlu, vd.,(2010), yabancı uyruklu öğrencilerin deneyimledikleri sorunlar konusunda yürüttükleri nitel çalışmada, katılımcılarının Türkiye'deki bir üniversitenin eğitim fakültesinde eğitim gören 7 farklı ülkeden 15 öğrenci, iletişim, ekonomik, barınma, özlem, yemek, giyim ve farklı gelenek-görenek konularında yaşadıkları sorunları sosyo-kültürel sorunlar başlığı altında ele almışlardır. Mülakatların sonucunda öğrencilerin kendilerini Türklere yakın hissettikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar bu pozitif sonucun nedenini, öğrencilerin kendi ülkeleri olan 7 farklı ülkenin de coğrafi olarak Türkiye'ye oldukça yakın ülkeler olmasının uyum sürecini hızlandırdığı çıkarımı ile açıklamışlardır.

Çağlar (1999) benzer bir çalışma yapmış, Türki cumhuriyetlerden ve akraba topluluklarından gelen öğrencilerin Türkiye'de deneyimledikleri sorunları eğitimsel, sosyo-kültürel, ekonomik, psikolojik ve diğer alt başlıklara ayırarak incelemiştir. Bu öğrencilerin özellikle sosyalleşme ve arkadaş seçimi konusunda çok kapalı davrandıkları, arkadaş seçimi konusunda, öncelikli olarak yüzde 54.3'ünün kendi memleketinden diğer öğrencilerle, daha sonra yüzde 20.9'unun Türk öğrencilerle ve sadece yüzde 7.1'inin farklı ülkelerden gelen diğer uluslararası öğrencilerle arkadaş olmayı seçtikleri tespit edilmiştir. Benzer bulgulara Kıroğlu, vd., (2010) ulaşmış ve onlar da uluslararası öğrencilerin arkadaş edinme konusunda öncelikli arkadaş tercihlerinin kendi ülkelerinden olan diğer öğrenciler olduğunu, zorunluluk durumunda Türk öğrencilerle, son tercih olarak diğer uluslararası öğrencilerle arkadaşlık yaptıklarını kaydetmişlerdir.

Kendi ülkelerinden öğrencilerle arkadaşlık etme konusunun sadece ülkemizde değil, tüm dünyada yaygın olduğunu, Huntley (1993) Amerika'da yaşayan uluslararası öğrencilerle yürüttüğü çalışmasında ortaya koymuştur. Amerika'daki öğrenciler de yine benzer şekilde, kendi ülkelerinden kişilerle arkadaş olmayı ve gerektiğinde aynı evde kalmayı tercih ettiklerini dile getirmişlerdir. Bunun nedeni ise öğrenciler tarafından, dil problemlerinden kaynaklı yeterince sosyalleşemedikleri, utanç duydukları ve ancak kendi dillerini konuşan arkadaşları ile rahat ettikleri şeklinde açıklanmıştır. Bunun

sonucunda, aynı ülkeden gelen veya aynı dili konuşan uluslararası öğrenciler diğerlerinden izole bir hayat sürdürmektedir. Diğer bir çalışmada yine benzer bulgular ortaya konulmuştur. Uluslararası öğrencilerin dile getirdikleri en önemli zorluğun ev sahibi ülkedeki insanlarla iletişim kurulması, insanları tanıma sürecinin uzun zaman alması ve kendileriyle ilgili önyargılar olduğu ifade edilmiştir (Huxur ve vd., 1996).

Son olarak, Sam (2001) ve Russell, Thomson ve Rosenthal (2008) tarafından yürütülen çalışmada, uluslararası öğrencilerin yaşadığı birincil zorluğun ilişkiler ve uyum olduğu tespit edilmiştir. Uluslararası öğrencilerin yaşadıkları hayattan tatmin olabilmelerinin ancak sağlıklı arkadaşlık ilişkilerinin mümkün olabileceğini, uyumun sosyo-kültürel sorunların çözülmesiyle doğrudan ilgili olduğu ifade edilmiştir (Sam, 2001). Ayrıca, bu sorunların tüm dünyadaki uluslararası öğrenciler için benzer olduğu, iyi ilişkiler kurmuş, etkili şekilde uyum sağlayabilmeyi başarmış öğrencilerin stres, endişe ve depresyondan uzak kalabileceği vurgulanmıştır (Russell vd., 2008).

2.4.3 Ekonomik Sorunlar

Uluslararası öğrencilerin sıklıkla deneyimledikleri ve ilk sıralarda yer alan problem ekonomik sorunlardır. Güçlü (1996), yürüttüğü çalışma sonucunda, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim için gitmiş oldukları ev sahibi ülkede karşılarına çıkan problemlerden birinin mali konular olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin, ekonomik problemleri yaşama sebeplerini ise ailelerinden yeterli destek görmemeleri, bursların çeşitlerinin ve miktarının yetersiz olması, yabancı uyruklu öğrencilerin çok sınırlı iş bulma olasılığı şeklinde sıralamaktadır. Yine ekonomik zorluklar üzerine yürütülen bir çalışmada, İnönü Üniversitesi'nde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin yaşadıkları problemler incelenmiştir ve ilk sıradaki sorunun yüksek harçların neden olduğu ekonomik problemler olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Şahin ve Demirtaş, 2014). Öğrenciler özellikle öğrenim harçlarının indirimli olmasını talep etmişlerdir ve bu harç ücretlerinin yüksekliğine ek olarak ulaşım için ödedikleri ücretlerin de öğrencileri zorlayan bir yük olduğunun altını çizmişlerdir.

Bursların yeterliliği konusunda yapılan çalışmalardan Can (1996) ve Çağlar (1999) benzer bulgulara ulaşarak, yabancı uyruklu öğrencilerin aldıkları burslar ile geçinmeye

çalıştıklarını, yetersiz kalınan durumlarda da yaşam standartlarını iyice düşürüp idare etmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Hatta Çağlar (1999), uluslararası öğrencilerin yüzde 78.3'ünün aldıkları bursların yeterli düzeyde olmadığını, sadece yüzde 2.1'inin aldıkları bursun harcamalarına yettiği sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin burslarının yetersizliği sorununa ek iş yaparak çözüm bulduğu tespit edilmiştir. Ek iş yapmanın yanı sıra, ekonomik zorluk yaşayanların başvurduğu diğer yöntemler de arkadaşlardan borç alma, aileden destek ya da harcamalarından kesinti olarak sıralanmaktadır (Güçlü, 1996).

Ekonomik zorluklarla baş etmek için yabancı uyruklu öğrenciler tarafından başvuru alan çözümlerden bir diğerinin ise, il valiliklerinin ve ilçe belediyelerinin öğrencilere sunduğu indirimli yemek ve ulaşım kartlarının da olduğunu vurgulanmıştır (Kıroğlu, vd., 2010). Mevcut ekonomik zorlukların çeşitli sonuçları alan yazında belirtilmektedir. Ancak uyum aşamasına en önemli etkisi olarak, ekonomik yetersizliğin uluslararası öğrencilerin sosyal hayatlarını negatif yönde etkileyerek, arkadaş edinmelerinin önünde engel oluşturması ve giderek yalnızlaşmalarına sebep olduğu ifade edilmiştir (Özçetin, 2013). Bu öğrencilerin ancak geliri yeterli ise yeni ortamlara girerek yeni arkadaş edinebildikleri ve uyum sürecinin hızlandığı gözlemlenmiştir.

2.4.4 Barınma Sorunları

Yürütülen araştırmaların sonuçlarında, uluslararası öğrencilerin eğitim almak için gittikleri yeni ülkeye uyum sürecinde karşılaştıkları bir diğer önemli sorun barınma sorunudur. Bu konuda uluslararası öğrenciler sadece ilk yıl değil, hemen hemen her yıl barınma sorunu yaşayabildiklerini ifade etmiştir. Öğrenciler ilk yıllarında yoğunlaşan bu sorunun temelinde rehberlik eksikliği olduğunu dile getirmişlerdir. Ankara'da farklı üniversitelerde eğitim gören 227 öğrenciden yüzde 54'ünün yurt sorunu yaşadığı, bunun gerekçesi olarak yönlendirme eksikliğinden kaynaklı kendileri için uygun olan yurtları seçemedikleri tespit edilmiştir (Can, 1996). Bu sonuçlara benzer olarak, Çağlar (1999) barınma sorununun uluslararası öğrencilerin üçüncü en önemli sorunu olarak kaydettiğini vurgulamıştır. Aynı zamanda bu öğrencilerin yaşadıkları yurt sorununun temelinde özellikle yurt personelinin yabancı uyruklu öğrencilere karşı ayrımcı ve olumsuz tutum olduğunun altını çizmiştir ve uluslararası öğrencilere “yabancı” olarak

hitap edilerek kardeşlikten uzaklaştıkları dile getirmiştir. Diğer yandan, uluslararası öğrencilerin Türkiye’de buldukları süre boyunca en çok sorunla karşılaştıkları ilk sıradaki konunun yurt yaşantısı olduğu öne sürülmüştür (Özçetin, 2013).

Ancak, Kıroğlu, vd., (2010) tarafından yürütülen çalışma, tamamen farklı sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Çalışmalarına katılmış olan uluslararası öğrenciler, barınma ile ilgili hiçbir sorun yaşamamış olduklarını, evde ev arkadaşları ile ya da yurttan iyi bir ortamda kaldıklarını dile getirmişlerdir. Bu öğrenciler, Türkiye’ye ilk geldiklerinde ilk aşamada kendi ülkelerinden daha önce Türkiye’ye gelmiş olan, ülkeyi tanıyan diğer akranlarından destek gördüklerini, dolayısıyla da sorunsuz olarak kalacak yer bulabildiklerini kaydetmişlerdir. Bu durumun, yani akran öğrenmesi ya da tanıdık yardımıyla barınma ihtiyacının karşılanması, barınmayı bir sorun olmaktan çıkarmıştır. Bir çalışmada, İrlanda’daki bir üniversitede öğrenim gören Amerikalı öğrencilerin oradaki uyum süreci incelenmiştir. Bu öğrencilerin İrlanda’ya geldikleri ilk dönemde kampüste bulunan yurtlara yerleştirildikleri için hiç bir barınma problemi yaşamadıkları, hatta aksine bu barınma çözümünün onlara oradaki sosyal hayata daha kolay adapte olma konusunda sosyal destek sağladığı ifade edilmiştir (Reilly, vd., 2015). Barınma ihtiyacı, öğrenim göreceği ülkede hiçbir bağlantısı olmayan ve kendi imkânlarıyla kalacak yer bulmak zorunda olan öğrenciler için bir sorun teşkil ederken, üniversite, arkadaş ya da tanıdıkların sağladığı sosyal ağların bu sorunun çözümünü sağladığı gözlemlenmiştir.

Bölüm III

Yöntem

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırmanın amacı, uluslararasılaşma sürecinde Türkiye'yi tercih ederek yüksek öğrenimlerini sürdürmekte olan, uyum aşamasındaki uluslararası öğrencilerin yaşadığı sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesidir. Özellikle yabancı diller yüksekokulu gibi henüz uyum süreçlerinin ilk aşamasında deneyimledikleri akademik, ekonomik, sosyal, sağlık ve barınma ile ilgili sorunların belirlenmesi, eğitimlerinin devamında bu sorunlarla baş edebilmelerinde yol gösterici olacaktır. Yıldırım ve Şimşek (2003), nitel araştırma yöntemi kapsamında kullanılan yarı yapılandırılmış formlar ile yürütülen mülakatların, katılımcıyı büyük oranda sınırlandıran testler ya da anketlere kıyasla getirdikleri esneklik ve belirli düzeydeki standart sayesinde konuya ilişkin derinlemesine bilgi edinilmesini sağladığı için daha etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu amaçla, araştırma, sosyal çalışmalar yürütülürken en sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biri olan nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Creswell (2013) de nitel araştırmayı, bireyler ya da grupların bir sorunun çözümünde yorumlayıcı çerçevelerin kullanımı ile gerek tümevarım gerek tümdengelim metotlarıyla örüntü ve temalı analizlerinin yapılması olarak tanımlamaktadır.

Bu araştırma; yükseköğretimde uzun dönemli eğitim almak için Türkiye'yi tercih etmiş olan ve ilk üniversite yılında, uyum sürecinin başında olan bir grup yabancı uyruklu öğrencinin uyum ve uluslararasılaşma deneyimlerine odaklanılan bir fenomenoloji çalışması olarak adlandırılabilir. Creswell (2013), fenomenolojik çalışmayı, bir grupta bulunan bireylerin ortak bir fenomen ya da kavram üzerine deneyimlerinin paylaşılması bütünü olarak tanımlar. Yüksel ve Yıldırım (2015) ise, fenomenoloji çalışmasını belli bir konuyu/fenomeni detayları ile ortaya koymayı ve bireylerin ortak deneyimlerini derinlemesine anlamak şeklinde ifade etmiştir.

Mevcut araştırmanın fenomeni, uluslararasılaşmada uyum sürecidir. Araştırmada bu fenomen ile ilgili yabancı uyruklu öğrencilerin uyum yıllarındaki deneyimleri detaylı bir

şekilde irdelenecektir. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2014), çalışmalarında, fenomenolojik çalışmaların veri kaynağının araştırmanın odak noktası olan fenomeni deneyimleyen ve bu deneyimleri paylaşabilecek olan gruplar olduğunu bildirmişlerdir. Bu bağlamda, bu araştırmanın veri kaynağını uluslararası öğrenciler oluşturmaktadırlar.

3.2 Çalışma Grubu

Bu araştırmanın katılımcıları 2018-2019 öğretim yılı bahar döneminde Ankara'da bulunan bir devlet üniversitesinde hazırlık sınıfında İngilizce eğitim görmekte olan, üniversite eğitimini Türkiye'de almayı tercih etmiş, yabancı uyruklu 40 gönüllü öğrencidir. Araştırmadaki katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların çalışılabilmesine olanak vermektedir. Ölçüt örnekleme kullanılan araştırmalarda gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar ya da durumlardan oluşabilir (Büyüköztürk vd., 2014; Patton, 2002). Katılımcı ölçütünün uyum yılında uluslararası öğrenci olmak olduğu bu araştırma kapsamında mevcut devlet üniversitesinin hazırlık okulu örneklem olarak alınmıştır.

Creswell (2013) amaçlı örnekleme, çalışmayı yürütecek olan araştırmacının katılımcıları belirlemesi olarak tanımlar, çünkü bu katılımcılar çalışmanın odak noktasındaki fenomenin derinlemesine irdelenebilmesi noktasında deneyimlerini paylaşabilecek olan bireylerdir. Ölçüt örnekleme kullanılması sebebi de katılımcıların araştırmacı tarafından daha önceden tasarlanmış belli ölçütler doğrultusunda seçilmiş olmasıdır, çünkü Yıldırım ve Şimşek (2003) tarafından da belirtildiği gibi ölçüt örnekleme yönteminde araştırmacı hedeflediği sonuçları ölçmek amacıyla ölçüt hazırlar ya da hazır ölçütleri kullanır. Bu araştırmaya katılan uluslararası öğrenciler için de çeşitli ölçütler belirlenmiştir. Birinci ölçüt, katılımcı öğrencilerin üniversitenin hazırlık okulunda öğrenci ve ilk uyum yılında olmasıdır. Öğrencilerin uyum deneyimleri inceleneceği ve çözüm önerileri sorulacağı için, grubun uyum düzeyleri benzer öğrencilerden oluşması önemli bir kriterdir.

Daha önce yürütülmüş olan çeşitli araştırmalara göre (Güçlü, 1996; Black ve Mendenhall, 1991; Özçetin, 2013; Winkelman, 1994), ilerleyen zaman, uyum sürecindeki bireylerin tepki ve duygularını değiştirebileceği için uyum süreçlerinin benzer aşamalarında olan öğrencilerin seçilmesi uygun bulunmuştur. Bir diğer ölçüt ise bu öğrencilerin gönüllülük esasına dayanarak, tamamen hür iradeleri ile bu çalışmaya katılım sağlamalarıdır. Her iki ölçüt göz önünde bulundurulunca, görüşme teklifi götürülen, ilk uyum yılında bulunan 68 yabancı uyruklu öğrencinin sadece 40 tanesi odak grup görüşmesini kabul etmiş, gönüllü olarak katılım sağlamıştır. Tablo 2’de katılımcıların demografik özellikleri gösterilmiştir. Buna göre, gönüllü öğrenciler 21 farklı ülkeden gelmiştir, 16’sı kız, 24’ü erkek katılımcıdan oluşmaktadır. 40 uluslararası öğrenci de 18-21 yaş aralığındadır ve Türkiye’de ilk yıllarında üniversite eğitimi görmektedirler.

Araştırmaya katılan tüm öğrencilere, her odak grup toplantısının başında rahatsız oldukları soru olursa cevaplamak zorunda olmadıkları, hatta görüşmenin herhangi bir aşamasında devam etmek istemedikleri takdirde derhal ayrılacakları ifade edilmiştir. İlave olarak, toplantıda ses kaydı alındığını, not tutulduğunu ancak bu ses kayıtlarının ve notların araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacağı ve farklı bir amaçla kullanılmayacağına teminatı verilmiştir. Tüm bu bilgiler Ek 2’de sunulmuş olan Görüşme Protokolü’nde yazılı olarak da ifade edilmiş, toplantı başlamadan önce, katılımcıların onayladıklarına dair imza alınmıştır.

Tablo 2. Çalışma grubundaki uluslararası öğrencilerin demografik özellikleri

Uyruk	Kişi Sayısı	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Türkiye'de Bulunma Yılı
Afganistan	2	1 E/1 K	18-21	1
Almanya	1	E	18-21	1
Avusturya	1	E	18-21	1
Azerbaycan	2	2 E	18-21	1
Bangladeş	1	E	18-21	1
Cibuti	2	2 E	18-21	1
Doğu Türkistan	1	E	18-21	1
Etiyopya	1	E	18-21	1
Fas	1	K	18-21	1
Gine	1	K	18-21	1
Güney Kore	1	K	18-21	1
Gürcistan	1	E	18-21	1
Hollanda	1	K	18-21	1
Irak	1	E	18-21	1
İran	3	1 E /2 K	18-21	1
Mısır	1	K	18-21	1
Nijerya	1	E	18-21	1
Somali	9	5 E/4 K	18-21	1
Suriye	4	3 E/1 K	18-21	1
Ürdün	1	E	18-21	1
Yemen	4	1 E/3 K	18-21	1

3.3 Verilerin Toplanması

Hedef üniversitede hazırlık sınıfında öğrenim görmekte olan öğrenciler odak grup toplantılarına davet edilmiş, gönüllü olanlar öğrenim görmekte oldukları sınıf ortamında odak grup toplantısı yapmak üzere araştırmacı ile bir araya gelmişlerdir. Belirli bir konu üzerine odaklanan çalışmalarda ancak yüz yüze görüşmelerle detaylı bilgi toplanması mümkündür (Büyüköztürk, vd., 2014). Toplantılarda önceden üzerinde çalışılmış, yarı yapılandırılmış sorular kullanılmıştır. Odak grup toplantı sorularında, öğrencilerin demografik verileri ile ilgili kişisel bilgi kısmı bulunmaktadır. Bu bölümde gönüllü

öğrencilerin uyrukları, bölümleri, yaşları, cinsiyetleri, ebeveynlerinin mezuniyet durumları ile meslekleri, aile geliri, aylık harçlıkları, Türkiye’de bulunma süreleri ve Türkiye’yi tercih etme sebepleri sorulmuştur. Odak grup toplantıları, öğrencilerin zaman kısıtlaması olursa, cevaplarının bu baskıdan etkilenebileceği düşünülerek, boş oldukları yarım günde ve sınavlara denk gelmeyen bir dönemde yapılmıştır.

Soruların hazırlanmasında sadece alan yazın değil, araştırmacının kendi deneyimleri ve gözlemleri de göz önünde bulundurulmuştur. İlk hazırlığın ardından sorular, alanda uzman farklı iki araştırmacı ile paylaşılmış, gerekli değişiklikler yapılmış ve soruların zıt veya teknik ifadeler içermesinden, yönlendirici ve sınırlandırıcı olmasından imtina edilmiştir. Toplantılarda tartışmalar uluslararası öğrencilerle hem İngilizce hem de Türkçe yürütüleceği için ve her iki dil de bu öğrencilerin ana dili olmadığı için, bir pilot görüşme yapılmış, soruların anlaşılabilirliği test edilmiştir. Pilot görüşme sonuçları araştırmacıya sorularda anlaşılmayan yerlerin fark edilmesinde yol gösterici olmuştur. İki sorunun çok uzun olduğu ve özellikle düşük seviyede İngilizce bilen öğrencilerin soruyu anlamada zorluk yaşadığı anlaşılmıştır. Araştırmacı soruyu daha kısa bir şekilde daha basit kelimelerle tekrar sorduğunda anlaşıldığını tespit etmiştir. Bu pilot görüşme sayesinde çalışmanın gerçek odak grup görüşmelerinde soruların yeniden düzenlenmiş anlaşılır halleri kullanılmıştır. Ayrıca ana soruların haricinde sorular hazırlanmış, toplantılar esnasında daha detaylı veriye ulaşabilmek, öğrencilerin çekingen davranmalarının önüne geçmek adına, sessiz kalınan yerlerde araştırmacı tarafından bu sorular kullanılmıştır. Odak grup toplantı soruları ve prosedürünün son hali Ek-2 belgesinde sunulmuştur.

Tüm öğrencilere, her toplantı öncesinde toplantının amaçları bildirilmiş, gönüllülük esasları ve istedikleri takdirde odak grup toplantısı esnasında, öncesinde ya da sonrasında araştırmadan çekilme hakları olduğu ve bunu yapmaya karar verirlerse bu kararlarından herhangi bir şekilde etkilenmeyecekleri hatırlatılmıştır. Katılımcılar araştırmacının moderatörlüğünde yarı-yapılandırılmış odak grup toplantı sorularını tartışmışlardır. Toplantı süresince, katılımcılara toplantı başlamadan önce yine gönüllülük esasına uygun, onayları dahilinde olmak üzere bir ses kayıt cihazı aracılığıyla, ses kaydı yapılmıştır. Ses kayıtları ve tutulan notlar, araştırmacı tarafından çeviri yazıya dönüştürülmüş ve tematik analiz için incelenmiştir. Kayıtlar üçüncü

kişilerin erişimine kapalı olarak muhafaza edilmiştir. Araştırma veri ve sonuçları gerçek isimlere atıfta bulunulmadan yalnızca akademik amaçlı kullanılmıştır.

Görüşmelerden önce tüm öğrencilere Bilgilendirilmiş Onay Formu (Ek-1) sunularak, genel olarak araştırma hakkında bilgi verilmiş ve yazılı olarak katılım onayı alınmış, aynı zamanda istemedikleri soruyu cevaplamama veya istedikleri zaman araştırmadan çekilme haklarının olduğu hatırlatılmıştır.

3.4 Veri Analiz Yöntemi

Odak grup görüşmelerinin ardından, verileri analiz etmek için ilk olarak ses kayıtları araştırmacı tarafından çözümlenmiştir. Bu çözümlenmeler sayesinde odak grup görüşmelerinde elde edilen bulguların içselleştirilmesi, tüm detaylara hakim olunarak, veri analizinin ilerleyen aşamalarında doğru yorumlamaların yapılabilmesi hedeflenmiştir. Bu yaklaşımın doğruluğu, Bloomberg ve Volpe (2012) tarafından da onaylanmıştır. Onlar da bir nitel araştırma sonucunda elde edilen verilerin araştırmayı yürüten kişi tarafından özümseyerek çözümlenmesinin, bir başkası tarafından çözümlenmiş bulguların okunmasına göre büyük fark oluşturduğunun altını çizmişlerdir. Bulguların yazıya dönüştürülmesinin sonrasında tutulan notlar da eklenerek içerik analizi yapılmıştır. Toplantılar öncesinde temalar kesinleştirilmemiş olduğu için, temalar öğrencilerin verdiği cevapların incelenmesiyle, içerik kullanılarak oluşturulmuştur. İçerik analizi, Büyüköztürk, vd. (2014) tarafından, bir veya birden çok metindeki ortak kelime ve kavramların, anlamlı bir bütün oluşturması, bu anlamlı bütünün anlam ve ilişkilerinin belirlenmesi ve metindeki mesajlara ulaşılması olarak tanımlanmıştır. İçerik analizi yapılırken 5 aşamalı model kullanılmıştır. İlk olarak veriler kodlanmıştır, sonrasında temalar bulunmuş, akabinde veriler kodlara ve temalara göre düzenlenmiş, sonra bulgular yorumlanmış ve son olarak bulgular rapor haline getirilmiştir (Strauss ve Corbin, 1990). Bu beş aşamalı model kullanılırken, araştırmacının kendisi öncelikle kodlamalar yaparak, temalar oluşturmuştur.

Nitel çalışma yürüten araştırmacılar için, analiz esnasında katılımcıların dili ve seçtikleri kelimeler büyük önem arz etmektedir, çünkü bulguların şekillenmesini sağlayacak olan

temalar sadece bu kelimelerin derlenmesi ile oluşmaktadır. Bloomberg ve Volpe (2012) de yine veri analizi ve temalandırma-kodlama çalışmalarında araştırmacıların sürekli başa dönerek, bulguları tekrar düzenleme ihtiyacı duyabileceklerini, ancak bu haliyle verilerin çok detaylı bir şekilde analiz edebileceğini vurgulamışlardır. Bu nedenle temalandırma-kodlama süreci büyük bir itina ile planlanmıştır. Ek olarak, tüm veriler, alanda uzman bir başka araştırmacı tarafından da incelenmiş, temalandırma yapılmış; en sonunda bu temalar karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmaların sonunda, kodlayıcılar arasında görüş birliği sağlanarak, ortak kodlar ve temaların son hali verilmiştir. Bu analiz çerçevesinde, ilk olarak kategoriler oluşturulmuş, bu kategoriler için anahtar kelimeler ve tanımlamalar tespit edilmiş, veriler kodlanarak anlamayı kolaylaştıracak alıntılar seçilmiş ve sınıflandırılmış, en sonunda da veriler temalara göre düzenlenmiştir.

Bulgular, araştırmacının kendi yorumundan tamamen arındırılmış olarak, direkt katılımcıdan alıntı yapılarak verilmiştir. Bloomberg ve Volpe (2012) bulguların tarafsız olmasının, kurgulamadan ve tahminlerden ayrıştırılmış, yorumsuz verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bulgular paylaşılırken akış, sıklıkla tercih edilen yöntemlerden biri olan, her bir sorunun alıntılar ile cevaplarının verilmesi şeklinde tasarlanmıştır. Her araştırma sorusu için en çok verilen cevaptan en az sıklıkta verilmiş olan cevaba doğru bir anlatım şekli seçilmiştir. Bu hali ile öncelikle en çok üzerinde durulan konular sunulmuştur. Seçilen alıntılar, ilgili bölümle ilgili ve tüm katılımcıların alıntılarına yer verilmesi mümkün olamayacağı için temaya uygun ve katılımcıların çoğunluğunun görüşlerini ifade edecek şekilde olmasına dikkat edilmiştir.

Bulgular bölümünün detaylı anlatımının ardından, tartışma ve sonuç bölümlerinde mevcut bulgular rapor haline dönüştürülmüştür. Berg (2007) ve Bloomberg ve Volpe (2012), bu konu ile ilgili olumlu görüş bildirerek, bulguların sunum ve raporlaştırılmasının ayrı şekilde sunulduğu çalışmalarda, araştırmacının önce bir hikayeci/anlatıcı rolü ile konunun önemli kısımlarını aktardığını, daha sonrasında ise yorumları ve değerlendirmeleri ile bu bulguları desteklediğini ve zenginleştirdiğini aktarmışlardır. Bu araştırmanın tartışma bölümünde de sadece alan yazındaki diğer çalışmalarla kıyaslamalar yapılmamış, aynı zamanda araştırmacının bulgular üzerine yorum ve değerlendirmeleri de sunulmuştur. Bloomberg ve Volpe (2012), nitel

çalışmaların sonuç bölümlerinin, bulgulara, analizlere, son olarak bu bulguların, yorumlanıp sentezlenmesine dayalı olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmanın sonuç bölümü de bu bağlamda planlanmış, sonuçlar ayrı ayrı listelenerek yorumlanmıştır. Öneriler bölümünde de, çalışmanın sonucunda elde edilmiş olan bulgularla, mevcut eksiklikler veya geliştirilmesi gereken uygulamaların analizi yapılmış, bu önerilerin uygulanabilir gerçekçi öneriler olması göz önünde bulundurulmuştur.

3.5 Sınırlılıklar

Odak grup toplantıları yapıldığı için öğrencilerle iletişimin İngilizce ve Türkçe sağlanması ve her iki dilin de yabancı uyruklu öğrencilerin ana dili olmaması en önemli sınırlılık şeklinde belirtilebilir. Bu toplantı kayıtlarının çözümlenmesinde her iki dilin de varlığı sınırlılığının önüne geçmek adına kodlamalar ve doğrudan alıntılar araştırma Türkçe olduğu için Türkçe yapılmıştır. Çeviri yapılan alıntılarda anlam kayması ya da farklı bir yorum olmaması açısından, sorun oluşturabileceği düşünülen alıntılarda orijinal cümlenin köşeli parantez içerisinde İngilizce verilmesi önlemi düşünülmüştür.

3.6 Geçerlik – Güvenilirlik

Geçerlik ve güvenilirlik terimleri genellikle nicel araştırma yöntemleri için daha fazla anlam ifade ediyorken, nitel araştırmalarda farklı araştırmacılar farklı terimler kullanmayı uygun görmüşlerdir. Creswell'in (2013) örnek verdiği gibi, "İç geçerlilik, dış geçerlilik, objektiflik terimleri yerine "inandırıcılık", "onaylanabilirlik", "aktarılabirlik", "güvenilebilirlik" ve "özgünlük" gibi terimler tercih edilmiştir (Lincoln ve Guba, 1985, akt. Creswell, 2013). Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği de bu bağlamda değerlendirilmiştir.

Bu çalışmadaki inandırıcılığı amacıyla, ilk olarak tüm toplantılar, 2 farklı cihazla, öncesinde katılımcıların bilgilendirilmesi ve imzalı onayı ile, ses kaydına alınmıştır. Katılımcıların kişisel bilgileri açık adları ile kesinlikle paylaşılmayarak katılımcıların gizliliği muhafaza edilmiştir. Bunlara ek olarak, çalışmanın inandırıcılığını ve aktarılabirliğini artırmak adına, zengin ve yoğun betimleme metodu kullanılarak,

temalar hakkında derinlemesine ve detaylı bilgi verilmiştir. Creswell (2013) zengin ve yoğun betimleme stratejisinin avantajlı oluşunu, araştırmayı okuyan kişilerin aktarılan bulguları diğer ortamlara taşıyabilecek detayda edinebilmesi ve ortak özellikler sayesinde aktarım yapılıp yapılamayacağına karar verebilme imkânı sunması olarak özetlemektedir. Tüm bunlara ilaveten, katılımcıların cümlelerinin direkt alıntı olarak yorum eklenmeden verilmesi de, araştırmanın aktarılabilirliğini artıran faktörlerden birisidir. Araştırmanın iç güvenilirliği için doğrudan alıntılar ile araştırmacının yorumlamaları desteklenmiştir. Ayrıca, dış denetim stratejisi gözetilerek, daha önce nitel çalışma yürütmüş, alanda uzman bir başka araştırmacı, kodlamaları ve anlamlandırmaları değerlendirmiş, böylece güvenilirlik artırılmıştır. Son olarak, ileride bu bağlamda bir çalışma yapmak isteyen kişilere yansiyabilirlik kapsamında destek olabilmek için, tüm çalışmanın deseni, toplantıların nasıl yürütüldüğü, verilerin nasıl çalışıldığı ve bulguların nasıl değerlendirilip raporlandığı tüm detayları ile en ince ayrıntısına kadar aktarılmıştır.

Bölüm IV

Bulgular

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular iki ana bölüm altında incelenmiştir. Birinci ana bölümde uluslararası öğrencilerin uyum sürecinde karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüş ve deneyimlerine dair bulgulara yer verilmiştir. İkinci ana bölümde ise uluslararası öğrencilerin uluslararasılaşma hakkındaki görüş ve değerlendirmelerine dair bulgular ele alınmıştır.

4.1 Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sürecine Dair Bulgular

Bu bölümde, uluslararası öğrencilere dair bulgular altı alt başlıkta incelenmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin özellikle ilk yıllarında, uyum süreçleri esnasında deneyimlemiş oldukları sorunlara dair bulgular sırasıyla eğitim, kültür, barınma, sağlık, sosyalleşme ve finans alt başlıkları altında verilmiştir.

4.1.1 Eğitim sorunlarına dair bulgular.

Uluslararası öğrencilerin uyum sürecinde üniversitede eğitim ile ilgili karşılaştıkları sorunlara dair kodlar içerik analizi yöntemi ile oluşturulmuş ve Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Konusunda Karşılaştıkları Sorunlar

Sorun	Kişi sayısı
Dil	32
Yüksek öğrenim ücretleri	26
Farklı alfabe	12
Farklı sınav sistemleri	9

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde, uluslararası öğrencilerin akademide dersler bağlamında yaşanan problemlerden çok, ders işlenişinde rahatsızlıklar yaşadıkları ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin sorun olarak gördükleri konulara dair bulgular 4 alt başlıkta yoğunlaşmaktadır. Uluslararası öğrencilerin en çok hissettikleri sorun dil problemi iken, (32/40), yüksek oranda şikayet ettikleri diğer bir sorun Türkiye’de aldıkları eğitime fazla miktarda para ödemeleridir (26/40). Bunların ardından aslında yine dil probleminin temelinde yatan farklı alfabe kullanımı ifade edilmiş, (12/40), son olarak farklı sınav sistemlerinin de altı çizilmiştir (9/40).

Dil sorunu, uluslararası öğrencilerin uyum sürecinde, eğitim ile ilgili karşılaştıkları en büyük problem olarak öne çıkmıştır. Katılımcılar (32/40) yaşadıkları dil sorunlarını şöyle dile getirmişlerdir:

Derslerde hoca İngilizce anlatıyor. Türk öğrenciler Türkçe cevap veriyor. Anlayamıyorum. (F1)

Yine benzer görüşler belirten öğrencilerden bazıları da şunları eklemiştir.

Türk öğrenciler anlamadıklarında Türkçe soru soruyor ve hoca onlara Türkçe açıklayabiliyor. Ben İngilizce konuyu anlamayınca kimseye sorup öğrenemiyorum. (M1)

Sınıf gruplarından bilgi paylaşıyor. Bunlar Türkçe oluyor. Önemli bir ödev hakkında konuşuyorlar sınıftaki arkadaşlar. Ben anlamıyorum, dikkat etmemişim. Bu sebeple 2 defa ödevi kaçırdım. (Ş1)

Uluslararası öğrencilerin eğitimle ilgili ikinci sırada gelen sorunu ise yüksek öğrenim ücretleridir. Özellikle Türk öğrencilerin ücret ödemediği bir devlet üniversitesinde, kendilerinin piyasadaki özel üniversiteler kadar öğrenim ücretleri ödemeleri 40 katılımcının 26’sı tarafından şöyle dile getirilmiştir:

Aynı sınıfta oturduğum diğerleri hiç para vermiyor. Ben bu okula yıllık 30.000 TL ücret ödüyorum. Çok fazla bu. (D1)

Tabi ki para ödeyeceğiz, biz özel öğrenciyiz dışardan ama miktar çok fazla. Bir de fark çok. Bazı bölümler 5.000 TL iken bazıları 30.000 TL. (Ö1)

Biz hem para ödüyörüz, hem burs alamıyoruz. Haksızlık çok. (A2)

Üçüncü sırada gelen farklı alfabe sorunu ise, dil sorununun bir parçası olarak da ele alınabilir. Araştırmaya katılan 40 öğrencinin 12 tanesi Arapça konuşan ülkelerden geldiklerini ve Latin alfabesi ile Türkiye’de zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu farklı alfabe durumunun da İngilizce öğrenmeleri ile ilgili sorun oluşturduğunu bildirmişlerdir.

İlk defa Türkiye’ye geldim ve İngilizce öğrenmeye başladım. Harfleri çok iyi bilmiyordum. Zorlanıyorum. İki defa tekrar kuru oldum. Çalışmama rağmen anlamakta hep zorlanıyorum. (Ş3)

Aynı fikirde olan diğer öğrenciler de bu sorunun kendilerini zorladığını ve uyum sürecini yavaşlattığını eklemişlerdir.

Türkiye’ye gelmeden önce Latin alfabesi ders işlemedim. Anlamak zor oldu. Yazmak da zormuş. Hala hızlı İngilizce yazı yazamıyorum. Yazmaya çalışınca da hep yanlış yazıyorum. (P2)

Öğretmen süre veriyor okumak için, ben tamamlayamıyorum. Harfleri ayırt etmek bazen zor olabiliyor. Yine de alıştım ama hala çok hızlı olamıyorum. (H1)

Son olarak katılımcılar farklı sınav sistemlerinden bahsetmişlerdir. Sınavların alışık olmadıkları formatta olduğunu ve bunun başarısızlık sebepleri olduğunu öne sürmüşlerdir.

Burada yaptıkları sınavları cevaplamakta zorlandım. Ne kadar cevap yazmam gerektiğini anlamıyordum. Başarısız oldum başlarda. (I1)

4.1.2 Kültürel Sorunlara Dair Bulgular

Uluslararası öğrencilerin uyum sürecinde Türkiye’de kültür bağlamında karşılaştıkları sorunlara dair kodlar içerik analizi yöntemi ile oluşturulmuş ve Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Uluslararası Öğrencilerin Kültür Konusunda Karşılaştıkları Sorunlar

Sorun	Kişi sayısı
Yemekler	6
Gelenek görenek	3
Kişisel alan	1

Araştırma bulgularına göre, 21 farklı ülkeden gelen uluslararası katılımcıların büyük çoğunluğu (30/40) kültürel sorunlar yaşamadığını, Türkiye'nin kültürünün kendilerine yakın olduğunu dile getirmişken, 6 katılımcı yemeklere zor alıştıklarını, 3 katılımcı gelenek-göreneklerin farklı olduğunu, 1 katılımcı da Türk öğrencilerin bazılarının kişisel alana önem vermediğini belirtmiştir.

Yemek sorunu konusunda dile getirilen şikayetler şu şekilde aktarılmıştır:

İlk geldiğimde her yediğim yemek midemi bozuyordu. Hatta hastaneye gitmek zorunda kaldım bir defasında. Şimdi artık ne yemem gerektiğini anladım. (İ1)

Benim kültürümün yemekleri çok farklı. Bu kadar çok yemeyiz asla. Baharatlar da farklı. (J1)

Gelenek ve göreneklerin farklılığını vurgulayan katılımcılar da çok büyük farklılıklar bulunmamasına rağmen, farklılıklardan dolayı başka ülkede olduklarını hissettiklerini dile getirmişlerdir.

Benim ülkemde herkes çok daha disiplinli ve kurallara uyar. Burada ilk günlerde öğrenciler çok fazla rahat gelmişti. Alıştım. (G1)

Sadece bir öğrenci Türk öğrencilerin kişisel alana önem vermediğinden şikayet etmiş, bu konudan bir kaç kez rahatsızlık duyduğunu ifade etmiştir.

Sınıftaki bazı Türk öğrenciler çok fazla el şakası yapabiliyor. Bir keresinde beni duvara sıkıştırmıştı bir tanesi ve çok kötü hissettim. Nedenini çok anlamıyorum ama benim ülkemde bu hoş karşılanmazdı. (R4)

4.1.3 Barınma ile İlgili Sorunlara Dair Bulgular

Uluslararası öğrencilerin uyum sürecinde Türkiye’de karşılaştıkları bir başka önemli sorun da barınmadır. Bu bağlamda karşılaştıkları sorunlara dair kodlar içerik analizi yöntemi ile oluşturulmuş ve Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Uluslararası Öğrencilerin Barınma Konusunda Karşılaştıkları Sorunlar

Sorun	Kişi sayısı
Yüksek fiyatlı konaklama	21
Yurt seçimi	12
Kiralık ev bulabilme	11
Ev uzaklığı	6
Komşuların önyargısı	4

Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin büyük çoğunluğu belirtmiş oldukları 5 ana başlık altında çeşitli sorunlar yaşamışlardır. Çoğunluğun ortak fikri yüksek fiyatlı konaklama yapmak zorunda kalmalarıdır (21/40). Buna ek olarak, yurttan kalma konusunda seçim yapmanın güçlüğü dile getirilmiştir (12/40). Ev tercihi yapanlardan 11 katılımcı da yine kiralık ev bulma ve tutma konusunda yaşadıkları sorunları ifade ediyorken, ev uzaklığından, toplu taşımının çok zaman aldığından 6 katılımcı şikayet etmiştir. Son olarak 4 katılımcı ev kiraladıkları apartmanda yaşayan diğer sakinlerin kendilerine karşı önyargılı davrandığını, onları apartmanda istemediklerini belirtmişlerdir.

Yüksek fiyatlı konaklama ile ilgili şikayetler katılımcıların bazıları tarafından şöyle aktarılmıştır:

Türklerin kaldığı yurtlar çok uygun fiyatlı ve düzenli. Bizim gibi yabancılara verilen yurtlar çok pahalı. Ortalama bir hizmet ama çok fazla ücret. (N2)

Ev kiralari bizler yabancı olunca dolar üzerinden oluyor. Dolar hep artıyor ve çok fazla kira ödüyoruz. Aynı apartmanda en pahalı biz oturuyoruz. (E1)

Yabancı öğrenci olduğumuzu anlayınca gerçek fiyatlardan değil, yaklaşık iki katı fiyat söyleyenler çıkıyor. Yanımızda Türk arkadaşlar olunca farklı fiyat söyleniyor. (O1)

Uluslararası öğrencilerin yurt seçimlerinde dile getirdikleri bazı sorunlar, bulgular arasında yerini şöyle almıştır:

İlk Türkiye'ye geldiğimde kalacak yer konusunda ortada kaldım. Kimse doğru yere yönlendirmedi. Yurtların bazıları yabancı uyruklu öğrenci almıyordu. Alanların da hangisi iyidir bilemedim. (P7)

Yurt seçmek özellikle kız öğrenci için çok önemli. Geldiğimden bu yana 2 defa yurt değiştirdim, daha geçen ay doğru yurdu bulabildim. Çok sorun oldu benim için. (Ş2)

Barınma konusunda bir başka sorun da ev kiralama olarak tespit edilmiştir. Ev tutmak zorunda kalan öğrencilerin hemen hepsi benzer sorunlarla karşılaşmışlardır ve en fazla şikâyet ettikleri konuların başında ev kiralama sürecinde karşılaştıkları tutum ve davranışlar gelmektedir.

Kimse evini yabancı uyruklu öğrenciye kiralamak istemiyor. Ön yargı var bize karşı ev sahiplerinde. Hem fazla kira istiyorlar, hem güvenmiyorlar. Çok çelişkili. (Ş3)

Ben de arkadaşlarım da yanımızda bir Türk olmadan ev tutamadık. Türk arkadaşlarımız imza attı bizim için. Türk öğrencinin imzası yetti, bize inanmadılar. (Ö1)

Ev tutmuş ya da ailesiyle birlikte ikamet eden öğrencilerden bazılarının dile getirdiği sorun ise okul ve evleri arasındaki uzak mesafedir. Araştırma bulgularına göre, genellikle üniversite civarındaki evlerin pahalılığı ve aile apartmanlarında ev tutmakta zorlandıklarından dolayı, okula uzak semtlerde ev kiralamaktadırlar. Bu durum da, okul ve ev arasında uzun bir zaman geçirmelerine yol açmaktadır ve bu sorun akademik başarılarını negatif olarak etkilemektedir.

Bazen okula bir buçuk saatte ancak geliyorum, sabahları ve yolda çok yoruluyorum daha gün başlamadan. Çıkışta da aynı yol, eve gittiğimde yorgun oluyorum ve çalışmak istemiyorum. (D2)

Ailemle kalıyorum, rahatım iyi ama ev çok uzak. Bazen 3 vasıta ile geliyorum. Çok yorucu ama buralarda evler çok pahalı, Gölbaşı ilçesinden geliyorum. Toplu taşıma da çok iyi değil. (R3)

Son olarak, araştırma bulguları, ev kiralamış olan öğrencilerin bazılarının diğer apartman sakinleri tarafından istenmediğini hatta dışlandığını ortaya koymaktadır.

Evde çok dikkat ediyorum. Asla gürültü de yapmıyorum ama geçenlerde imza toplamışlar benim apartmandan atılmam için. Tek suçum yabancı öğrenci olmak galiba. (I1)

Apartment sakinleri ev sahibimize kira kontratını yenilememesini söylemişler. Yabancı komşu istemiyorlarmış, neden bilmiyorum. (M1)

4.1.4 Sağlık ile İlgili Sorunlara Dair Bulgular.

Uluslararası öğrencilerin uyum sürecinde Türkiye’de sağlık ve sağlık hizmetleri başlığında deneyimledikleri problemlere dair kodlar içerik analizi yöntemi ile oluşturulmuş ve Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Uluslararası Öğrencilerin Sağlık Konusunda Karşılaştıkları Sorunlar

Sorun	Kişi sayısı
Dil	25
Sigorta	16
Yüksek ücretler	12

Araştırma bulgularına göre, katılımcıların büyük çoğunluğu sağlık konusunda karşılaştıkları en büyük sorunun dil problemi olduğunu dile getirmişlerdir (25/40). Bu sorunu sağlık sigortası izlerken, (16/40), şikayet edilen diğer bir sorun ise, hastanelerdeki yüksek ücretlerdir (12/40). Dolayısıyla, eğitimde karşılaşılan dil ve ücret sorununun sağlık alanına da yansıdığı, temel refah hizmeti olan eğitim ve sağlık alanlarında benzer problemlerin yaşandığı görülmektedir.

Kendilerinin yeterince Türkçe bilmiyor oluşunun yanı sıra sağlık sektöründe hizmet veren kurum çalışanlarının da İngilizce bilmemesi, katılımcıların ifade ettiği şikayetlerdendir.

Hastaneye gitmekten çekiniyorum. Kimse İngilizce konuşmuyor, hastalığımı Türkçe ben anlatamıyorum. Geçen ay hastanede derdimi işaretlerle anlattım ama çözüm bulamadım. (İ1)

Doktorların bazıları biliyor sadece İngilizceyi. Devlet hastanelerinde, sağlık ocaklarında bilen pek yok. Ben de Türkçe anlatamam hastalığımı. Konuşamadığım için çoğu zaman gitmiyorum hastaneye, zaten anlayamayacağız. (F2)

Sunulan çözümlerin de pek işe yaramadığını katılımcılar yaşadıkları deneyimleri paylaşarak ortaya koymuşlardır.

Çevirmenler var örneğin. Türkiye Devleti Arapça ve İngilizce çevirmen vermiş ama bir tane. Ne zaman hastaneye gitsek çevirmen yok ortada çünkü çok fazla hasta var. (P6)

Hastaneye gidiyoruz, çevirmenler var devletin verdiği, ama beklediğimiz hizmeti alamıyoruz. Ya bulamıyoruz, ya ilgisizlik var. (A2)

Bulgularla ortaya konulan bir diğer mesele de sağlık sigortası sorunudur. Katılımcılar, özellikle sağlık sigortası prosedürlerine çok iyi hakim olmadıkları için gerekli süreleri aşınca sigorta olamadıklarından ve bu sebeple sadece özel hastanelere gidebildiklerinden şikayet etmektedirler. Oysa kendilerine gerekli bilgilendirmeler gerekli zamanda rehberlik hizmetleri tarafından yapılabilmiş olsa bu sorunlar yaşanmayacaktır.

Sigorta yaptırmak için ülkeye girişten 1 ay sonrasına kadar süre varmış. Bilmiyordum, kaçırdım. Şimdi hasta olmaktan korkuyorum. (Ş2)

Sağlık sigortası yapıyorlar ama süresi var ve sınırı var. Tamamen ücretsiz tedavi göremiyoruz ve hastaneler bizi kabul etmiyor. (N3)

Sağlık hizmetleri ile ilgili, ifade edilen diğer bir sorun ise öğrencilerin ödemek zorunda kaldıkları yüksek hastane ücretleridir. Katılımcılar, gerek sigortasızlık, gerek dil

sorunları sebebiyle sadece özel hastanelere gidebildiklerini, bu hastanelerde de çok yüksek bedeller karşılığında hizmet alabildiklerini şöyle dile getirmişler:

Öğrenciyiz ve çok harçlığımız yok. Hastalandığımda hastaneye gitmek istemiyorum çünkü devlet hastaneleri beni kabul etmiyor. Özel hastanelerde en az 200 TL ödemek zorunda kalıyorum. Bazen kendim eczaneden ilaç alıp iyileşmeye çalışıyorum. (M1)

Ara tatilde ameliyat oldum. Özel hastanede olmak zorunda kaldım ve çok fazla para verdim. Bu çok fazlaydı. (I1)

Bu şekliyle kendi buldukları yöntemlerle hastalıklarını çözmeye çalışan öğrenciler daha ciddi sağlık sorunları ile karşılaşabilirler ya da sağlık hizmetlerindeki yüksek ücretleri sadece maddi durumu iyi olan öğrenciler karşılayabilecekleri için Türkiye’yi giderek sadece maddi durumu iyi olan öğrencilerin tercih edebilmesi durumu oluşabilir.

4.1.5 Sosyalleşme ile İlgili Sorunlara Dair Bulgular

Uluslararası öğrencilerin uyum süreçlerini en iyi şekilde atlatabilmesinin aracı, sosyalleşmektir. Ancak katılımcılar bu konuda çeşitli problemler yaşamış olduklarını dile getirmişlerdir ve bu problemlere dair kodlar içerik analizi yöntemi ile oluşturulmuş ve Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Uluslararası Öğrencilerin Sosyalleşme Konusunda Karşılaştıkları Sorunlar

Sorun	Kişi sayısı
Dil	28
Önyargılar	14

Türk arkadaş edinmede zorlanmadıklarını dile getiren öğrencilerin iyi Türkçe konuşuyor olması, sosyalleşmede etkili değişkenin dil olduğunu ortaya koymuştur. Sorun yaşayan öğrenciler de, arkadaş edinme ve sosyalleşmenin önündeki en büyük engelin dil sorunu

olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmanın bulguları, öğrencilerin deneyimledikleri en büyük problemin Türkçe bilmemekten kaynaklı dil problemi olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcılar bu konu hakkında yaşadıkları zorlukları şöyle dile getirmişlerdir:

En büyük engel dil. Türkçe bilmiyorsanız burada yaşamak çok zor. Markette bile bazen arkadaşımı arayıp telefonda çeviri yaptırmak zorunda kalıyorum. Türk öğrenciler İngilizce konuşmak istemiyor. (Ş5)

Şikayet eden katılımcıların çoğu kendi ülkelerinden arkadaşları olduğunu ancak Türk arkadaş edinmede zorluk yaşadıklarından bahsetmişlerdir.

Üniversitede olmak yine de şans. Hocalar sizi anlıyor, konuşuyor. Ancak Türk arkadaş edinmek çok zor. Türkler Türkçe konuşmak istiyor, bazen yanlarında oluyorum, anlamadığımı biliyorlar ama hep Türkçe konuşmaya devam ediyorlar. (O1)

Arkadaş olmak için Türkçe anlamak lazım. Espri yapıyorlar anlamıyorum. Ortak güldükleri konular var, bilmiyorum. Türk arkadaş edinebilmek için belki bir sene daha bekleyip, dil öğrenmem gerekecek. (H1)

Arkadaşlarımın çoğu Arap çünkü birbirimizi anlıyoruz. Türk sınıf arkadaşlarım Türkçe konuşuyor ve anlıyor. İngilizce de biliyorlar ama bir iki cümle konuştuktan sonra Türkçeye dönmek istiyorlar. Bizimle uzun arkadaşlık yapmak istemiyorlar eğer Türkçe anlamıyorsak. (P5)

Katılımcıların altını çizdiği, sosyalleşmenin önünde engel teşkil eden bir başka önemli konu ise kendilerine karşı önyargılardır. Bazı öğrenciler bu önyargıları kırmak için ilk önceleri çaba gösterdiklerinden ama sonra alıştıklarından, hatta anladıklarından bahsetmişlerdir.

Çok üzücü ama Suriyeli olduğumu öğrendiklerinde arkadaşlarımın bana karşı tutumu değişiyor. Belki haklılar çünkü bazı Suriyeliler Türkiye’de sorun yarattı ama herkes aynı değil. Ben buraya eğitim almaya geldim, diğer öğrencilerle aynıyım ama bazen bakışlardan bile hissediyorum. (R2)

Yabancı öğrenci olunca bazı Türk öğrenciler güven duymuyor. Sınıf arkadaşlarım beni de, sınıftaki diğer Türk öğrencileri de ilk kez bu okulda tanıdılar. Türk olan diğer öğrencilere güveniyorlar, bana güvenmiyorlar. (Ö1)

4.1.6 Finansal Sorunlara Dair Bulgular

Uyum süreçlerinde uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları bir diğer önemli sorun da ekonomik problemlerdir. Katılımcılar ekonomik problemlerin büyük önem arz ettiğini, bu sorunların akademik ve sosyal yaşamlarını da olumsuz etkilediğini dile getirmişlerdir. Bu problemlere dair kodlar içerik analizi yöntemi ile oluşturulmuş ve Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Uluslararası Öğrencilerin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar

Sorun	Kişi sayısı
Yüksek öğrenim ücretleri	26
Burs alamama	14
Aileden yeterince destek alamama	9
Yabancılara yüksek fiyat uygulaması	8

Katılımcılar, eğitim anlamında yaşadıkları zorluklarda da önemli bir etken olarak yüksek öğrenim ücretleri konusunu tekrar ifade etmişlerdir. Kendilerinin okul ücreti ödemelerinin normal olduğunu, eğitimin sonunda iyi imkanlara kavuşmayı beklediklerini, ancak yine de çok fazla para ödediklerini düşünmektedirler. Katılımcılar bu konu hakkında yaşadıkları zorlukları şöyle dile getirmişlerdir:

Türkiye’de eğitim ileride bana çok faydalı olacak ama çok fazla okul ücreti ödediğimiz için ailemize çok yük oluyoruz. Bu da harçlığımızı kısıtlıyor. Bu yüzden dışarıya çıkamıyorum. Paramı idareli kullanmak zorundayım. Keşke okul ücreti daha az olabilse. (M1)

İyi bir eğitim alabilmek için Türkiye’ye geldim. Gelecekte bu eğitim bana iyi imkanlar getirecek. Eğitim pahalı ama 30.000 TL ücret ödüyorum bir yıl için. Çok fazla ve çok zorlanıyorum. Ailem varını yoğunu doktor olmam için harcıyor.

Kötü olan İngilizce hazırlık için de 30.000 TL aldılar yıllık. Haksızlık olduğunu düşünüyorum. (H1)

Uluslararası öğrenciler yüksek öğrenim ücretleri ödemelerine karşın, çoğunlukla ne kendi ülkelerinden ne de Türkiye'den burs alamadıklarını, kendi başlarının çaresine bakmak zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Burs alabilmeyi çok isterdim. Bakıyorum Türk öğrencilerin bursları var her ay. Rahat bir okul dönemi geçirebiliyorlar. Hem çok fazla harcama yapmak zorundayım, hem burs alamıyorum. Çok zorlanıyorum. (P9)

Ülkemde burs sadece kendi ülkemde eğitim alırsam var. Türkiye'ye geldiğim için burs yok. Burada denedim, vakıflara gittim ancak herkese burs vermiyorlar. Genelde Türki Cumhuriyetlerden gelen öğrencilere burs var, bize yok. Burs alsaydım rahat edebilirdim, şimdi arkadaşlarla sosyal hayata entegre olamıyorum çünkü yeterince param olmuyor gezmek için. (E1)

Araştırma bulguları, katılımcıların bir kısmının ailelerinden de yeterince maddi destek alamadığını ortaya çıkarmıştır. Öğrenciler bu noktada ailelerini de suçlayamadıklarını çünkü hem yüksek miktarda öğrenim ücreti ödediklerini hem de hiç burs alamadıklarını dile getirmişlerdir.

Ailem çok az bir miktar para yollayabiliyor çünkü çok zengin değiliz. Bu para ile ancak yurt ödememi yapıyorum bir de yol parası. Bazen öğlen yemek bile almıyorum ama onların da elinden gelen bu kadar. (P3)

Çok harçlığım olamaz. Ailem okulun parasını verdi, benim ülkem de çok zengin değil. İdare etmek zorundayım. Bazen iş bulmak için uğraşıyorum. Yabancı öğrenci olunca o da zor oluyor. (K1)

Bazı uluslararası öğrenciler ise kendilerinin yabancı olduğunu fark edince Türklerin daha fazla ücret istediklerini dile getirmişlerdir. Bu durumla bazen küçük bir markette ya da ev kiralarken, bazen de restoranlarda karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

İlk geldiğimde hiç Türkçe anlamadığım için marketlerde bile fazla para ödetmişler bana. Sonra anladım artık öğrenince. Zaten ev kiralarken de aynısı

oldu. Biz evimizi 1.500 TL ile kiraladık, meğer diğer kiracılar 850 TL ödeme yapıyorlarmış. Üzülüyorum bu duruma. (N2)

Türk arkadaşlarımla restorana gittiğimizde hiç sorun olmuyor ama tek gidince ya da yabancı diğer arkadaşlarla gidince, hesabın detaylarına bakıyorum artık. Fazla yazılıyor. Bizi çok zengin zannediyorlar. (I1)

4.2 Uluslararası Öğrencilerin Uluslararasılaşma Hakkındaki Görüş ve Değerlendirmelerine Dair Bulgular

Bu bölümde, uluslararası öğrencilerin uluslararasılaşma deneyimlerine dair bulgular üç alt başlıkta incelenmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin özellikle ilk yıllarında, uyum süreçleri esnasındaki değerlendirmeleri, destek sistemi, sorunların birbiriyle olan ilişkisi ve yeni uluslararası öğrencilere tavsiyeleri alt başlıklar altında verilmiştir.

4.2.1 Destek Sistemine Dair Değerlendirmeler

Uluslararası öğrencilerin uyum sürecinde üniversitedeki destek sistemi ile ilgili deneyimlerine dair kodlar içerik analizi yöntemi ile oluşturulmuş ve Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Uluslararası Öğrencilerin Destek Sistemi Hakkında Değerlendirmeleri

Değerlendirme	Kişi sayısı
Öğrenci işlerinden faydalanamama	31
Oryantasyon eksikliği	23
Dil sorunu	17

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde, uluslararası öğrencilerin uluslararasılaşma konusunda özellikle uyum süreçlerinde zorlandıkları görülmektedir. Destek sistemlerinin en çok ve en etkin işletilmesi gereken yıl da elbette ilk geldikleri oryantasyon yılı olmalıdır. Ancak katılımcılar destek sistemlerinden memnun değildirler. Bu konudaki şikayetleri üç başlıkta toplanmıştır. Bunlar; öğrenci işlerinden faydalanamama, oryantasyon eksikliği ve dil sorunudur.

Öğrenci işleri ve bünyesinde bulunan yabancı öğrenci ofisinin daha fazla etkin çalışıp, görünürlüğünü arttırması, yazılı materyaller üretmesinin gerekliliği, öğrenciler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

İlk geldiğimde öğrenci işlerinin yerini zor buldum. Sonra orada İngilizce bilen tek kişi varmış, o da orada değildi. 2 saat bekledim. Kimse yardımcı olamadı başka. (İ1)

Yabancı öğrenci ofisine her defasında gitmek zorunda kalıyorum. Yazılı bir kitapçık olsaydı keşke. Nerede, ne zaman, kime, nasıl ulaşacağımız bilgilerini içeren. Dil sorunu yaşıyoruz. Ben ilk geldiğimde sadece Arapça biliyordum, çok az da İngilizce. Derdimi kimse anlayamıyordu. Öğrenci işleri kitapçık hazırlamalı. (P4)

Geldiğimden beri kendim yaşayıp öğrendim her şeyi. Kimse destek olmadı sayılır. Göç idaresinde basılı kitapçıklar var, onlar iyi. Üniversitenin de olmalı, hem de çeşitli dillerde. (J1)

Bu söylemlerden de anlaşılmaktadır ki uluslararasılaşmada nitelikli personel gerekliliği pek çok sorunu çözme konusunda destek olacaktır. Bu bağlamda da üniversiteler ve GİGM arasında işbirliği çalışmaları değerlendirilebilir.

Destek sistemlerinin içermesi gereken uygulamalardan birisi de iyi planlanmış bir oryantasyon programıdır. 23 katılımcı, uluslararasılaşma deneyimlerinde oryantasyon eksikliğini dile getirmişlerdir.

Çoğu yabancı öğrenci gibi okula geç başlayabildim. Geldiğimde dersler başlamıştı ve ilk günden derslere başladım. İngilizce öğrenci kitabı ve web sayfasında oryantasyon vardı. Her şey açıklanıyor, tamam ama tek başıma bakınca çok anlayamadım. (F2)

Hazırlık için oryantasyon yapıldı, sistem anlatıldı ama asıl yabancı uyruklu öğrencilerin durumu. Mesela hasta olunca ne yapacağımı, olunca sorup öğrendim. Bize ayrı oryantasyon olmalıydı. (P3)

Okul açıldıktan sonra bölüm bölüm bize oryantasyon olsa iyi olur. İlk yılımızda, bir şey bilmiyoruz. Üniversite bize ne kadar yardım ederse, anlatırsa o kadar iyi olur. (A1)

Araştırma bulgularında ortak bir sorun olarak ortaya çıkan dil sorunu, destek sistemleri noktasında tekrar sorun olarak ifade edilmiştir:

Üniversiteye ilk geldim. Güvenlik içeri almadı. Daha öğrenci kimliğim yok, anlatmaya çalışıyorum, güvenlik anlamıyor. O gün dersi kaçırdım ve çok üzüldüm. (P6)

Okulda çalışan sekreterler, güvenlik, öğrenci işlerindeki personel İngilizce bilmiyor. Bazen çok önemli bir durum oluyor, ya da acil, kimse yardım edemiyor. Belki istiyorlar yardım etmeyi ama anlamıyor. Buna da çözüm bulunmalı, bir kişi de olsa biraz dil bilmeli. (M1)

4.2.2 Sorunların İlişkinine Dair Değerlendirmeler

Uluslararası öğrencilerden, uyum sürecinde yaşamış oldukları sorunları 6 alt başlıkta yeniden ele alarak, bu sorunlar arasındaki neden sonuç ilişkisini değerlendirmeleri istenmiştir. Bu görüşlere dair kodlar içerik analizi yöntemi ile oluşturulmuş ve Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Uluslararası Öğrencilerin Sorunların İlişkinine Dair Değerlendirmeleri

Değerlendirme	Kişi sayısı
Finansal sorun hepsini etkiliyor	31
Sosyalleşme başarıyı etkiliyor	18
Kültür farkı sosyalleşmeyi geciktiriyor	8

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun benzer fikirlerde olduğu, deneyimledikleri problemlerin birbirleriyle ilişkili olduğu, hatta bir sorunun diğerlerinden birisine ya da birkaçına yol açtığını düşündükleri sonucuna

ulaşılmaktadır.

İlk olarak, finansal sorunun diğer tüm sorunları tetikleyebildiğine dair değerlendirme, büyük bir çoğunluk tarafından ifade edilmiştir (31/40). Katılımcılar yaşadıkları benzer deneyimleri şu şekilde aktarmışlardır:

Param olmayınca her şey etkileniyor. Dışarı çıkıp sosyalleşemezsen, arkadaş edinmek zor. Yurtların kalitesi ücretlere göre değişiyor, fazla para verirken iyi yurttaki kalıyorsun. Derslere çalışmak için motivasyon gerek, çıkıp sinemaya gidemiyorsun, elin kolun bağlı. Hastane de para istiyor. Yani parasız olmuyor. (S3)

Okul kitapları ücretli, okul ücretli, hastane ücretli, yurt ücretli, yeme içme gezme ücretli. O zaman paran olmazsa tüm yaşantın etkileniyor. (S1)

Aynı şekilde, bulguyu desteklemesi bakımından finansal açıdan rahatlığın diğer konulara olumlu yansıdığı dile getirilmiştir:

Benim ekonomik sorunum yok, o sebeple çok rahat uyum sağladım. Çevre edindim, özel bir yurttaki kalıyorum çok konforlu. Arkadaşlarımla geziyorum, akademik başarımla da artıyor. Finansal rahatlık bunu bana sağladı. (C1)

Bu ekonomik farklılığın altında yatan en önemli neden öğrencilerin geldikleri ülkeler ve bölgeler gibi görünmektedir. Avrupa'dan gelen bir öğrenci rahat uyum sağladığını ve konforlu bir hayat yaşadığını belirtirken genelde Orta Doğu ülkelerinden gelen öğrenciler hayatın hemen her alanında maddi zorluklar yaşadıklarını, bunların da akademik hayatlarına ve uyum süreçlerine negatif yansıdığını ifade etmektedirler.

İkinci ilişki, sosyalleşme ve akademik başarı arasında kurulmaktadır. 18 katılımcı sosyalleşme ve başarının doğru orantılı olarak arttığını ya da azaldığını ileri sürmektedir:

Bu ilk yıl arkadaşlar çok gerekli. Arkadaş ortamı, sosyallik olmayınca aileden çok uzakta başka bir ülkede çok yalnızlık çekiliyor. Bu benim başarımla çok kötü

etkiledi. Motivasyonumu tamamen kaybettim. Birlikte ders çalışmak için bile arkadaş gerekli. (H1)

Hem Türkçe biliyor olmam hem de kültürel yakınlık sayesinde çok kolay arkadaş edindim. Şu anda çok Türk arkadaşım var, hep dışarıda sosyalleşebiliyorum. Birlikte hem eğlenip hem çalışıyoruz. Anlamadığım konuları anlatan başarılı arkadaşlarım var. Sosyal yaşantım, okuldaki başarıyı arttırdı kesinlikle. (L1)

Son olarak, katılımcılar kültürel farklılıkların sosyalleşmeyi geciktirdiğinden bahsetmişlerdir.

Türkiye’de arkadaş edinmekte zorlandım çünkü farklı kültürlerden geliyoruz. İlk anda buradaki öğrenciler çok farklı gelmişti, sonradan alıştım ve sosyalleşebildim. Kültür farklılığına alışmak için geçen süre, sosyalleşme ve uyum süremi uzattı. (J1)

4.2.3 Yeni Gelecek Uluslararası Öğrencilere Tavsiyeler

Uluslararası öğrencilerin uyum sürecinde yaşadıkları uluslararasılaşma deneyimini değerlendirip, gelecek nesillere buldukları tavsiyelere dair kodlar içerik analizi yöntemi ile oluşturulmuş ve Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Uluslararası Öğrencilerin Yeni Uluslararası Öğrencilere Tavsiyeleri

Tavsiyeler	Kişi sayısı
Türkçe öğrenmiş olarak gelin	40
Türk kültürünü bilerek gelin	21
Yurtta kalın	19
Üniversiteyi tanıyarak gelin	18
Türkiye’den bir tanıdığınız olsun	11

Araştırma bulgularına göre uluslararası öğrencilerin hepsinin (40/40) ilk tavsiyesi sıklıkla deneyimledikleri dil sorununun çözümüne dair, gelmeden önce uluslararası öğrencilerin Türkçe öğrenmesi gerekliliğidir. Katılımcılar, yeni gelecek öğrencilere Türkiye’ye gelmeden önce Türkçe öğrenmelerini, gelmeden önce öğrenmeleri mümkün

değilse Türkiye'ye geldikten sonra ivedilikle Türkçe öğrenmelerini tavsiye etmiştir. Bazı katılımcılar da (21/40), yeni gelecek uluslararası öğrencilere Türkiye'ye gelmeden önce Türk kültürünü öğrenmelerini önermiştir. Yurtta kalmanın avantajlı olduğunu ifade eden 19 katılımcı olmuştur. 18 katılımcı ise, ülkeye gelmeden önce okuyacakları üniversiteyi araştırmalarını önermiştir, geldiklerinde çok fazla bilgi bulamama olasılığını da eklemiştir. Son olarak 11 katılımcı, Türkiye'ye gelmeden önce, burada yaşamış ya da bilen bir tanıdığın olmasının faydalı olacağını belirtmişlerdir.

Buraya gelmeden önce mutlaka Türkçe öğrensinler! O kadar daha kolay oluyor ki her şey. Yeter ki iletişim kurmak için yetecek kadar Türkçe bilsinler. (F2)

Ben çok zorlandım, hep kızdım kendime. Keşke gelmeden önce Türkçe öğrenseydim. Hayatım bambaşka olurdu şimdi. Hem İngilizce hem Türkçe öğrenmeye çalışmak zor. İkisinde de başarılı olamıyorsun bu defa. Gelmeden Türkçe öğrensin herkes. (O1)

Ben gelmeden önce Türkçe öğrenmedim, hiç bilmiyordum. Şu an çok pişmanım. Kesinlikle Türkçe öğrenerek gelin! (S1)

Türk kültürünü bilmenin faydalı olacağını düşünen bir katılımcı görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

Ülkeye gelmeden önce Türk kültürünü bilmezlerse, burada yanlış bir davranışta bulunabilirler. Eğer Türk toplumunun gelenek göreneklerine uymayan bir davranış olursa bu, insanlar onları dışlayabilir ya da artık ön yargılı davranabilirler. Bizim bir arkadaşımız Kızılay meydanda kendi yöresel dansını yapınca gece, bazı Türk gençler onu çok sert uyarmış, biraz hırpalanmış. Bilseydi, orada o dansı yapmazdı. (P8)

Özellikle uyum sürecinde, ilk geldiklerinde öğrencilerin ev yerine yurtta kalmalarının faydalı olacağını düşünen katılımcılardan birisi de fikrini şu şekilde açıklamıştır:

İlk geldiğimizde kimseyi tanımıyoruz. Güvenmek zor, özellikle kız öğrenciler için. Önce yurtta kalıp arkadaş edinmek kolay oluyor, daha çabuk tanıyabiliyorsun insanları. Yurtta kalınca ulaşım da kolay, yemeklerin yapılıyor, ailenin yanında

gibisin. İlk yıl İngilizce öğrenmek de zor, sorumluluklar daha az yurtda evde kalmayla kıyaslayınca. (I1)

Ülkeye gelmeden önce Türkiye hakkında bilgi alınması gerektiğini belirten bir grup katılımcı da, hem gelmeden önce araştırma yapılmasının hem de Türkiye’de daha önce benzer deneyimler yaşamış olan bir tanıdık bulunmasının faydalı olacağı görüşlerini paylaşmışlardır:

Gelmeden önce internetten okul hatta ülke ile ilgili bilgi edinilmesi şart. Ben geldiğimde öğrendiğim pek çok şey oldu. Zaman kaybettim. Bilgi artık her yerde. Buraya gelince ve bilgi eksik olunca daha da zor oluyor hayat. (E1)

Buraya daha önce gelmiş bir tanıdık olması çok fikir verecektir. Akıllarına takılan detayları sorsunlar. Bazı bilgiler internetten öğrenilmiyor, mutlaka yaşamış biri anlatabilir en kısa yoldan. (Ö1)

Bölüm V

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde, çalışma bulguları ortaya çıkan ana temalar üzerinden özetlenerek tartışılmış, alan yazında ele alınmış önceki araştırma bulguları ışığında değerlendirilip desteklenmiş, konuyla ilgili uygulamaları yönlendirebilecek önerilerde bulunulmuş ve gelecekte yine bu konuda yapılabilecek çalışmalar için tavsiyeler verilmiştir.

5.1 Tartışma

Türkiye konumu ve nispeten daha elverişli olan yaşam koşulları itibariyle özellikle son yıllarda komşu ülkelerden epey göç almaktadır. 2000-2008 yıllarını kapsayan dönemde yıllık ortalama 70.000 civarında göçmen almasının doğal bir sonucu olarak eğitim ortamlarındaki uluslararası öğrencilerin sayısı artmaktadır (Çağlar, 1999). Çeşitli sebeplerle yüksek öğrenimlerini Türkiye’de sürdürmeyi tercih etmiş ve bu çalışmanın uygulama yeri olan devlet üniversitesini seçmiş, hala uyum sürecinde olan uluslararası öğrencilerle yürütülen bu çalışmanın bulguları üç alt başlıkta tartışılmış; öncelikle akademik, ekonomik, sosyal, sağlık ve barınma gibi konularda öğrencilerin deneyimledikleri sorunlar, ardından uluslararasılaşma hakkındaki fikirleri ve son olarak da Türkiye’ye gelmeyi düşünen uluslararası öğrencilere tavsiyeleri şeklinde ele alınmıştır.

Araştırmanın karşılaşılan sorunlar başlığında eğitim kategorisinde sıkça dile getirilen konular, Türkçeye ya da İngilizceye yeterli oranda hakim olamamaktan ve/veya farklı alfabe kullanmaktan kaynaklı güçlükler ile ders işleniş tarzına yönelik memnuniyetsizlikler şeklindedir. Yine okul ücretlerinin yüksek oluşu ile sınav sistemlerindeki farklılıklar yabancı uyruklu öğrenciler için önemli problemler olarak sıralanmıştır. Alan yazında eğitim alanındaki temel vurgu uluslararası öğrencilerin kaliteli eğitim beklentisi içinde olmaları yönünde olsa da (Sherry, Bhat, Beaver, Ling, 2004; Can, 1996; Çelik, 2013), mevcut çalışmada bu konuda ders işleniş tarzına yönelik eleştiriler dışında doğrudan bir sorun belirtilmemiştir. Ancak, birkaç öğrenci tarafından alınacak eğitim sonunda edinecekleri diplomanın iyi imkanlara kavuşmaları noktasındaki önemi dile getirilmiştir.

Çalışmada bir diğer kategori olan kültürel sorunlara yönelik bulgular katılımcı öğrencilerin çoğunun bu tür sorunlar yaşamadığını ve Türk kültürünü kendilerine yakın bulduklarını göstermiştir. (Kıroğlu, vd., 2010) çalışmasına benzer şekilde, özellikle Türki Cumhuriyetler ve Arap ülkelerinden gelen öğrenciler, kültürel yakınlıktan hayatlarını kolaylaştıran bir etmen olarak bahsetmişlerdir. Ancak, kültürel ya da coğrafi yakınlık bulunmayan ülkelere gelen öğrenciler yemekler, gelenek-görenekler ya da bakış açısından kaynaklı rahatsızlıklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Öte yandan, barınma sorunlarına yönelik araştırma bulguları uygun kalacak yer bulmanın, çoğu yabancı uyruklu öğrenci için önemli derecede sıkıntılı bir süreç olduğunu göstermiştir. Hem Türk olmadıkları hem de yeterli derecede Türkçe konuşamadıkları için gerek ev sahipleri gerekse emlakçılarla iletişimde zorluk yaşadıklarını, ev kiralama durumunda aynı apartmandaki Türk kiracılara kıyasla kendilerinden çok daha yüksek miktarda kira bedelleri istenildiğini, uygun fiyatlı evlerin okuldan çok uzakta olduğunu ve ulaşım sorununa yol açtığını, bazı yurtların yabancı öğrenci kabul etmediklerini ve özellikle kız öğrenciler için yurt seçiminin zor bir süreç olduğunu dile getirmişlerdir. Mevcut çalışmanın barınma sorununa yönelik bulguları alan yazında da benzer şekildedir (Çağlar, 1999; Munoz ve Munoz, 2000; Özçetin, 2013; Yelken, vd., 2012).

Yine alan yazın bulgularını destekleyecek şekilde ev kiraladıkları binalarda ya da kaldıkları yurtlarda karşılaşılan önyargılı tutum ya da olumsuz davranışlar, bu çalışmanın katılımcıları tarafından ifade edilmiştir (Çağlar, 1999; Özkan ve Güvendir, 2015). Ancak, belli oranda Türkçe konuşabilen ya da bu tür işleri yaparken bir Türk arkadaşlarının yanında olan katılımcılar bu sorunları pek fazla yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Türk öğrencinin rehberliği bu tip durumlarda önem kazanmaktadır. Hatta kurumsal bir aracının ev kiralama sürecinde uluslararası öğrencilerin işini kolaylaştıracağı, aynı zamanda ev sahipleri için de güven oluşturacağı sonucuna varılabilir. Katılımcılarının çoğunun Türki Cumhuriyetlerden geldiği bir başka çalışmada da bu bulguyu destekleyecek çıkarımlarda bulunmaktadır (Kıroğlu, vd.,

2010).

Araştırmanın sosyalleşme başlığı altında elde edilen bulgular arkadaş edinme ve sosyalleşmede güçlük çeken katılımcılar tarafından altı çizilen en büyük sorunun dil bilmemek; bir diğer problemin ise önyargılar olduğunu göstermiştir. Bu sebeplerle sosyal hayatlarının olumsuz etkilendiğini; dışlandıklarını, yalnızlaştıklarını ifade etmişlerdir. Alan yazındaki benzer çalışmalar da dil problemine işaret etmektedir (Çağlar, 1999; Özçetin, 2013; Zhai, 2004; Can, 1996; Kıroğlu, vd., 2010). Yabancı uyruklu öğrenciler konuyla ilgili olarak Türk öğrencilerin arkadaşlık etme noktasındaki çekimser tutumlarından ya da İngilizce bilseler de hep Türkçe konuşma eğiliminde olmalarından yakınmışlardır. Yine, Türk öğrencilerin ya da apartman sakinlerinin yabancı uyruklu öğrencilere güven duymadıklarını, önyargılı bir tutum içinde olduklarını dile getirmişlerdir. Her ne kadar bu tutum, alan yazındaki bazı çalışmalarda bulunduğu üzere ırk ayrımcılığı boyutunda (Güçlü, 1996) olmasa da, yer yer dışlama, uzak durma yer yer ise düşmanlık duyma şeklinde kendini göstermiştir. Bu bulgu, katılımcıların önyargıya ilişkin kanaatleri itibariyle Özkan ve Güvendir (2015) çalışması ile örtüşmektedir. Türk öğrenciler uluslararasılaşmada önemli bir aktördür ve gerek uluslararası öğrencilere karşı tutumları gerekse uluslararası öğrencilerle kuracakları iletişim büyük önem arz etmekte ve bu olumlu yaklaşımları olmaksızın uluslararasılaşmanın mümkün olamayacağı ifade edilmelidir. Özellikle de Türk öğrencilerin Türkçe iletişim kurma ısrarı ve İngilizceye karşı dirençleri, uluslararasılaşmada önemli bir engel olarak ortaya konulabilir.

Dili iyi bilmediği için kendini doğru şekilde ifade edemeyip güven kazanamamak ve önyargıları kıramamak ya da kabullenmek, yabancı uyruklu öğrencileri kendi memleketlerinden veya dil birliği olan ülkelerden kişilerle arkadaşlık etmeye ve kendi içlerine kapanmaya teşvik etmektedir. Yine bu durum yapılan benzer alan yazın çalışmalarınca da doğrulanmaktadır (Kıroğlu, vd., 2010; Çağlar, 1999; Güçlü, 1996; Sato ve Hodge, 2015; Zhai, 2004).

Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin sağlık hizmetinde de yaşadıkları sorunlar, dil ve finansal sorunlar maddeleri ile örtüşmektedir. Dil yetersizliği ve yeterince Türkçe konuşamamak ya da hastanelerde İngilizce konuşan muhatap bulamamak önemli bir

sorun olarak ortaya konmuştur. Bu konu ile ilgili benzer çalışmalarda da dil sorununun altı çizilmiştir (Çağlar, 1999; Özçetin, 2013; Zhai, 2004; Can, 1996; Kıröğlü, vd., 2010, Musaoğlu, 2016). Diğer bir sorun ise, hastanelere ödemek zorunda kaldıkları yüksek ücretlerdir. Bu da zaten hali hazırda yaşadıkları finansal sorunların yol açmış olduğu bir başka sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Alan yazında yürütülen pek çok çalışma ile örtüşen bulgular, mevcut çalışmada da kendini finansal sorunlar başlığında göstermiştir. Tablo 12’de ise gönüllü öğrencilerin sosyo-ekonomik verileri sunulmuştur. Tablodan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin sadece yüzde 25’inin anne ve babası üniversite ve üzeri mezunu iken, büyük çoğunluğu lise mezunudur. Aile gelirleri incelendiğinde de görülmektedir ki sadece yüzde 10 civarında öğrencinin aile geliri 2000 TL ve üzeridir, dolayısıyla öğrencilerin sosyo-ekonomik seviyeleri çok yüksek değildir.

Tablo 12. Çalışma grubundaki uluslararası öğrencilerin sosyo-ekonomik özellikleri

	Anne Eğitim Durumu	Baba Eğitim Durumu
İlkokul	5	2
Ortaokul	7	8
Lise	17	18
Üniversite ve üstü	11	12
	Toplam Aile Geliri	
0-500 TL	1	
501-750 TL	3	
751-1000 TL	5	
1001-1500 TL	8	
1501-2000 TL	11	
2000 TL +	12	

Araştırma bulguları öncelikli sorun olarak yüksek öğrenim ücretlerinin altını çizmiştir. Bu sorunu irdeleyen Şahin ve Demirtaş (2014) de başka devlet üniversitesinde yürüttükleri nicel çalışmada benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Güçlü (1996), uluslararası öğrencilerin yaşadıkları en büyük sorunlardan birinin ekonomik zorluklar olduğunu araştırma bulguları ile örtüşecek şekliyle ortaya koymuştur. Mevcut çalışmada ortaya

konulan bulgularla örtüşmesi bakımından, öğrencilerin finansal sorunlar yaşama sebeplerini, ailelerinden yeterli destek alamaması, bursların miktarının ve sayısının yetersiz olması, yabancı uyruklu öğrencilerin çok sınırlı iş bulma olasılığı şeklinde sıralamıştır (Güçlü, 1996). Araştırmada öne çıkan bir başka bulgu da bursların yetersizliği ve bu sebeple öğrencilerin ekonomik zorluklar yaşamasıdır. Bu konuda Can (1996) ve Çağlar (1999) da benzer bulgulara ulaşarak, yabancı uyruklu öğrencilerin aldıkları burslar ile geçinmeye çalıştıklarını, yetersiz kalınan durumlarda da yaşam standartlarını iyice düşürerek idare etmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, esnaf ve ev sahibi gibi toplumun fertlerin uluslararasılaşmada üstlenmeleri gereken rol ve görevlerini ortaya koymaktadır. Uluslararası öğrencilerin toplum tarafından desteklenmesi, kâr amacı güdülmeyen ülke çıkarlarının gözetilmesi gerekliliğinin altı çizilmelidir. Uluslararasılaşmada asıl hedef kaliteli ve nitelikli yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'ye gelmesi iken, finansal açıdan onları zorlamak, yüksek fiyatlarla hizmet sunmak akademik yeterlikten uzak, sadece zengin öğrencilerin Türkiye'ye gelmesi ile sonuçlanacak bir sürecin yaşanmasına sebep olacaktır.

Araştırma bulguları, uluslararasılaşma deneyimleri ve tavsiyeleri noktasında da destek sistemlerinde sorunlar yaşandığını göstermektedir. Destek sistemlerinin, yabancı uyruklu öğrencilerin özellikle ülkede ilk buldukları yıl için etkin bir şekilde kurgulanmadığını ve işletilmediğini; öğrencilerin çoğu zaman deneme-yanılma yoluyla problemlerini kendi başlarına çözdüklerini göstermektedir. Bu bulgu, alan yazındaki örneklerle örtüşmektedir (Özçetin, 2013). Öğrenci işleri ve bünyesinde bulunan yabancı öğrenci ofisinin kitapçık, broşür gibi yazılı materyaller bakımından yeterli görünürlüğe sahip olmayışı ve bu birimlerde İngilizce bilen personelin bulunmayışı önemli birer problem olarak öne çıktığı, bu birimlerin işlevini azalttığı ifade edilmiştir.

Bunlara ek olarak, araştırma bulguları, sorunların birbirleriyle ilişkili olduğunu, hatta finansal sorunların diğer sorunların bir ya da birden fazlasını etkilediğini ortaya koymuştur. Alan yazında da ekonomik zorlukların farklı olumsuz sonuçlara yol açtığı benzer şekilde belirtilmiştir. Özellikle de uyum aşamasında en önemli etkisi olarak, ekonomik yetersizliğin uluslararası öğrencilerin sosyal hayatlarını negatif yönde etkilediği, arkadaş edinmelerini engellediği ve giderek yalnızlaşmalarına sebep olduğu belirtilmiştir (Özçetin, 2013). Bu durum psikolojik olarak da olumsuz etkilenmelerine ve

derslerinde başarısız olmalarına yol açmaktadır. Ayrıca araştırma bulguları, sosyalleşme ve arkadaş edinmenin uyum süreçlerini hızlandırdığını ve öğrencilerin adaptasyonu ve akademik başarılarını da arttırdığını göstermiştir.

Son olarak, gelecekte eğitimini Türkiye’de devam ettirmek isteyen uluslararası öğrenciler için verebilecekleri tavsiyeler sorulmuştur. Bu tavsiyeler değerlendirildiğinde, alan yazındaki pek çok çalışmanın çözüm önerileriyle örtüşen başlıklara ulaşılmıştır. Katılımcıların, yeni öğrencilere en önemli gördükleri ve tamamının verdiği tavsiye dil konusunda olmuştur. Alan yazındaki diğer çalışmalarda da vurgulandığı üzere (Çağlar, 1999; Özçetin, 2013; Zhai, 2004; Can, 1996; Kıroğlu, vd., 2010; Yelken, vd., 2012; Musaoğlu, 2016), uluslararası öğrenciler Türkiye’ye öğrenci olarak gelmeden önce Türkçe öğrenmelerini ve Türk kültürüne aşinalığı önemli bir ön hazırlık olarak görmektedirler.

5.2 Sonuç

Son yıllarda, Orta Doğu ve Türki Cumhuriyetlerinden daha fazla öğrenci Türkiye’ye yüksek öğretimde öğrenim görmek için gelmeye başlamışlardır. Türkiye'deki devlet üniversitelerinde ve özel üniversitelerde uluslararası öğrencilere belli kotalar verilmekte ve artık 100.000’lerin üzerinde uluslararası öğrenciye yüksek öğretimde hizmet sunulmaktadır (Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2017). Uluslararası öğrencilerin eğitim görecekları ülke tercihlerini etkileyen çeşitli faktörler vardır. Bu faktörler şöyle sıralanabilir: Eğitim nitelikleri, iş ve burs olanakları, kültürel yakınlık, sağlık ve sosyal hizmetlere erişim ve uluslararası öğrencilerin sorunlarına hızlı çözüm bulunması ile birlikte ev sahibi ülkeye adapte olmasının sağlanması.

Uluslararası öğrenci hareketliliği tüm dünyada her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Uluslararası eğitim hizmetleri sunma noktasında da rekabet giderek artmakta ve bu nedenle, birçok ülke, yüksek öğretimdeki eğitim sistemini, eğitim politikalarını ve geleceğe yönelik uygulamalarını ülkelerini uluslararası öğrenciler için tercih merkezi haline getirebilmek için yeniden yapılandırmaktadır. Büyüyen Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısı da büyümekte ve bu öğrencilerin toplum hayatına ve Türkiye'ye uyum süreci de giderek önem kazanmaktadır. Dolayısıyla,

Türkiye’de yüksek öğretimde eğitim gören uluslararası öğrencilerin yaşadığı sorunları açıklığa kavuşturmak ülkenin rekabet gücünü artırabilmek adına faydalıdır. Yapılan çalışmalar ışığında, Türkiye’de bulunan uluslararası öğrencilerin yaşadıkları sorunlar şu şekilde özetlenebilir:

- Yeni hayata uyum problemleri,
- Eğitim sistemi,
- Dil ve kültürel farklılıklar ile ilgili problemler,
- Destek eksikliğinden kaynaklı finansal problemler,
- Sosyal uyum problemleri,
- Barınma ve beslenme problemleri.

Bu araştırmada, Türkiye’ye yükseköğretimde eğitim almaya gelmiş olan uluslararası öğrencilerin uyum süreci deneyimleri ve uluslararasılaşma ile ilgili düşünceleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar, bu zorlukların üstesinden gelme yöntemleri, yeni gelecek öğrencilere tavsiyeleri ve uluslararasılaşma hakkındaki görüş ve değerlendirmeleri detaylı olarak incelenmiştir.

Araştırma, tamamen gönüllülük esasıyla bir araya gelmiş olan, odak grup çalışmalarında kendini ifade eden, uzun dönemli 40 uluslararası öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmanın bulgularına göre beklentiler ve sorunlar alt başlıkları altında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Beklentiler:

- Öğrencilerin Türkiye’ye gelmeden önceki en büyük beklentileri iyi bir eğitim almaktır.
- Öğrenciler daha iyi planlanmış, tüm akademik yıla yayılmış, uyum süreçlerinde onlara daha fazla yol gösterecek bir oryantasyon programına ihtiyaç duymaktadırlar.
- Öğrencilerin hemen hepsi Öğrenci İşleri ve Uluslararası Öğrenciler ofisinden

büyük oranda destek görmeyi umarak gelmişlerdir.

- Öğrenciler Türk öğrencilerin kendileri ile daha fazla iletişim kuracağını ve uluslararası bir üniversite ortamında herkesin İngilizce konuşacağını öngörmüşlerdir.

Sorunlar:

- Öğrencilerin yaşadığı en büyük zorluk, dil sorunudur.
- Öğrencilerin problem olarak ele aldığı eğitim, kültür, sosyal hayata uyum, arkadaş edinme, barınma yeri bulma başlıklarının da her birinde karşılarına çıkan ortak engel Türkçe bilmemektir.
- Öğrenciler dil sorununu çözebilmek için Türkçe öğrenmeye ve Türk arkadaş edinmeye çalışmışlardır. Ancak çok etkili çözümler bulamamışlardır.
- Öğrencilerin büyük bölümü ekonomik zorluklar yaşamaktadır. Bunun sebebi olarak yüksek öğrenim ücretleri, burslarının olmayışı ve ailelerinden yeterli harçlığın gönderilememesi şeklinde sıralanmıştır.
- Öğrencilerin çoğunluğu Öğrenci İşleri ve Uluslararası Öğrenciler ofisinde verilen hizmetlerde sorun yaşamışlardır.
- Öğrenciler, problemlerinin neden-sonuç ilişkisi içerisinde olduğunu düşünmektedirler ve finansal zorlukların tüm yaşantılarını etkilediğini ifade etmişlerdir.

5.3 Uygulamaya yönelik tavsiyeler

Bu araştırmanın sonuçlarına bakılarak Türkiye'ye eğitim için gelecek öğrencilere, bünyesinde uluslararası öğrenci bulunduran üniversitelere ve hizmet verdiği alanda uluslararası öğrencilerle karşılaşan diğer aktörlere yönelik şu öneriler geliştirilmiştir:

Öğrencilere yönelik:

1. Eğitim görecekları ülkenin ana dilini öğrenmek uyum süreçlerini de hızlandırarak avantaj sağlamaktadır.
2. Öğretim görecekları üniversite, o üniversitenin imkânları, sundukları hizmetleri ile ilgili ön bilgi toplamak, hedef üniversiteye geldiklerinde sürpriz ile karşılaşmamalarını sağlayacak, daha bilinçli beklentilerle gelmeleri noktasında destek olacaktır.
3. Üniversitede sosyal ortamlara girmek için özen gösterirlerse daha kolay arkadaş edinebileceklerdir.
4. Gitmek istedikleri ülke ve hatta şehirde daha önce eğitim görmüş kendi vatandaşları ile iletişime geçerek, kendi bakış açılarından bilgi almak uyum süreçlerini hızlandıracaktır.

Üniversitelere yönelik:

1. Öğrencilerin Türkçe problemini temel sorun olarak ifade ettiği gerçeği dikkate alınarak, hazırlık sınıfında İngilizce öğrenmekte iken, müfredatlarına eş zamanlı başlangıç düzeyinde Türkçe dersleri konulabilir. Bu şekilde Türkçe öğrenmelerini sağlayarak, günlük hayatlarını kolaylaştırmak hedeflenebilir.
2. Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı tarafından en çok sorulan sorular şeklinde, barınma, sağlık, sosyal hayat, eğitim kaynaklarının edinimi gibi başlıklarda Türkçe bir kitapçık hazırlanabilir ve bu kitapçık başta İngilizce olmak üzere üniversitede eğitim alan uluslararası öğrencilerin anadillerine göre çevrilebilir. Uluslararası öğrenci ofisinde dil bilen daha fazla kişi istihdam edilip, uluslararası öğrencilerin uyum süreçleri kolaylaştırılabilir. Aktif bir şekilde bilgilendirme toplantıları, kaynaştırma yemekleri, sosyal ve kültürü tanıtıcı faaliyetler düzenlenebilir.

3. Yabancı uyruklu öğrencilerin aktif şekilde üniversite sosyal kulüplerine katılımı sağlanabilir. Üniversitelerin sosyal kulüplerinin bazıları İngilizce olarak yürütülebilir. Bu kulüpler her iki gruptan da öğrencinin katılması mümkün olacak şekilde düzenlenebilir. Bu sayede, uluslararası öğrenciler hem sosyal çevrelerini genişletebilir hem de sosyalleşme ortamı edinerek kendilerini iyi hissettirecek etkinlikler yapabilirler.
4. Hazırlık sınıfında Uluslararası Öğrenci Kulübü kurulabilir. Bu kulüp yeni gelen öğrencilere yol gösterici olabilir. Kulüp bünyesinde hem Türk hem de her milletten öğrenci olması uluslararasılaşmayı destekleyebilir ve öğrenciler arasındaki iletişimi de güçlendirebilir. Böylelikle arkadaş edinme kolaylaşırken sorularına hızlı yanıt bulabilme imkânı da elde edilecektir.
5. Üniversite internet sayfasının her bölüm ve alt başlıkları İngilizce olarak da hazırlanmalıdır. Üniversitedeki tüm duyurular Türkçe ve İngilizce olarak yapılabilir.
6. Uluslararası öğrenciler sınıflara dağıtılırken, her sınıfta olmalarına ve birden çok kişi olarak dağılmalarına dikkat edilerek, sınıfların uluslararası düzeyi artırılmalıdır. Öğrencilerin birbiriyle aktif iletişim kurması sağlanabilir.
7. Hazırlık sınıfı müfredatına ders dışı faaliyetler olarak uluslararası kaynaşmanın sağlanacağı küçük festivaller, poster sunumları, kermesler eklenebilir. Bu sayede, Türk ve yabancı uyruklu öğrenciler birbirinin kültürünü tanıma fırsatı yakalayabilir.
8. Uyum sürecinin en zor yılı olarak ifade edilen ilk yıl için yabancı uyruklu öğrencilere, üniversiteler bünyesinde ücreti dahilinde yurt imkânı sağlanabilir.
9. Sağlık hizmetleri noktasında mutlaka öncelikli üniversitelerin sağlık hizmetlerinden faydalanmaları sağlanabilir.

Diğer aktörlere (esnaf, yerel halk vb.) yönelik:

1. Uluslararası öğrencilere üniversite içerisinde yarı-zamanlı iş imkânları sunulabilir. Ayrıca, işbirliği içerisinde olunan kurumlardan yarı-zamanlı iş imkânları ya da başarı kriter alınarak öğrenciler için burs talep edilebilir.

2. Uluslararası öğrencilere barınma konusunda destek sağlanmalıdır. Ev ya da yurt sağlama aşamasında, Türk öğrencilere uygulanan benzer süreçler takip edilmeli, daha fazla prosedür ya da yüksek fiyat politikası uygulanmamalıdır.
3. Türkiye'deki kur değişimlerinin etkisi düşünülerek, uluslararası öğrencilerin barınma ve eğitim ücretleri Dolar yerine, kendi yerel paraları ya da Türk Lirası olarak alınmalıdır.
4. Toplumun uluslararası öğrencilere yaklaşımının dürüst ve merhametli olabilmesi için mutlaka uyum sürecinde yurt sorumluları, esnaf ve muhtarlar gibi aktörler örnek teşkil etmeli ve bu öğrencilerle iyi ilişkiler kurarak, bu aktörlere görev ve sorumluluklar verilmelidir.

5.4 Gelecekteki Araştırmalar için Öneriler

Bu araştırmada, yükseköğretim için Türkiye'ye gelmiş, Ankara'da bulunan bir devlet üniversitesinde eğitim alan ve 21 farklı ülkeden uluslararası öğrencilerin uyum süreci deneyimleri ve uluslararasılaşma ile ilgili değerlendirmeleri araştırılmıştır. Araştırmanın katılımcıları ölçüt örneklem yöntemi ile belirlenmiştir ancak araştırmaya katılım öğrencilerin gönüllü olma durumuna göre gerçekleştiği için ancak 40 öğrenci ile odak grup görüşmeleri tamamlanabilmiştir. Bu anlamda bulguların daha da iyi yorumlanabilmesi için, daha fazla sayıda uluslararası öğrencinin bulunduğu bir başka araştırma yürütülebilir.

Bu araştırma yalnızca Türkiye'nin en büyük illerinden biri ve başkent olan Ankara'da yürütülmüştür. Farklı ihtiyaç ve beklentilerin karşılanıp karşılanmadığını ölçüp değerlendirebilmek adına, farklı Anadolu şehirlerindeki üniversitelerde de benzer araştırmalar yürütülebilir. Buna ek olarak araştırma bir devlet üniversitede gerçekleştirilmiştir. Devlet üniversitelerinin öğrencilerine sunduğu imkânlar özel üniversitelere göre oldukça kısıtlı sayılabilir. Özel üniversitede okuyan birçok Türk öğrenci daha önce yurtdışında bulunmuş olduğundan, uluslararasılaşma konusuna yaklaşımları farklılık gösterebilir. Bu da uluslararası öğrencilerin uyumunda olumlu bir etken olabilir. Bu farklılıklar gözetildiğinde, aynı araştırma özel bir üniversitede yürütüldüğünde, özellikle uyum süreci zorlukları ve arkadaş edinme noktasında farklı

sonuçlar elde edilebileceği n görülebilir.

Sonuç olarak, benzer bir nitel çalışma, farklı Őehirlerdeki bir devlet ve bir özel üniversitede yürütülerek daha da fazla detaya ulaşılabilir. Bu bağlamda, daha fazla benzer nitel araştırmanın yürütülmesi hem alan yazının geliştirilmesi hem de uluslararası ğrenci bulunduran üniversitelerin politikalarına ışık tutması açısından yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Alemu, S. (2014). An Appraisal of the internationalisation of higher education in Sub-Saharan Africa. *Journal CEPS* 4 (2), www.cepsj.si
- Altbach, P.G., Knight, J. (2007). The internationalization of higher education: motivations and realities. *Journal of Studies in International Education*, 11(3-4), 290-305. doi:10.1177/1028315307303542
- Altbach, P.G. (2012). The globalization of college and university rankings. *Change*, 44 (1), 26-31.
- Bailey, K., Harwood, R. (2012). Evaluating and fostering international mindedness. *International School*, 15(2),18-20.
- Başbakanlık. (2015). 64. Hükümet Programı. Erişim: http://www.basbakanlik.gov.tr/docs/KurumsalHaberler/64.hukumet_programi.pdf
- Berg, B.L. (2007). *Qualitative research methods for the social sciences*. (6th ed.). MA: Allyn and Bacon.
- Black, J.S., Mendenhall, M. (1991). The U-curve adjustment hypothesis revisited: A review and theoretical framework. *Journal of International Business Studies*, 22(2), 225-247.
- Bloomberg, L. D., Volpe, M. F. (2012). *Completing your qualitative dissertation: A road map from beginning to end*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Burnett, S. A., Huisman, J. (2010). Universities' responses to globalization: The influence of organizational culture. *Journal of Studies in International Education*, 14 (2), 117-142.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (17. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, N. (1996). Türkiye'de yüksek öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları ve örgütsel yapı. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 503-512.
- Cho, H.Y., Palmer, D. J. (2013). Stakeholders' views of South Korea's higher education internationalization. *Policy Higher Education*, 65, 291-308.

- Choudaha, R. (2011). Drivers of mobility of Chinese and Indian students. *International higher education*. The Boston College Center for International Higher Education, 62, 2.
- Choudaha, R., De Wit, H. (2014). Challenges and Opportunities for Global Student Mobility in the Future: A Comparative and Critical Analysis. pg. 19-34. In: Bernard Streitweiser, Editor, *Internationalization of Higher Education and Global Mobility*. Oxford Studies in Comparative Education Series, Symposium Books, Oxford.
- Choudaha, R. (2017). Three waves of international student mobility (1999-2020). *Studies in Higher Education*, 42(5), 825-832.
- Creswell, J. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri – Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (3. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çağlar, A. (1999). Türk üniversitelerinde öğrenim gören Türki cumhuriyet ve akraba toplulukları öğrencilerinin sorunları. *Amme İdaresi Dergisi*, 32(4), 133-169.
- Çelik, İ. (2013). *Türkiye`de Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Çetiner, G. B., Gündoğan, M., Özgüven, K.M. (2011). *International universities as role models for internationalization of higher education in Turkey*. Unpublished paper presented in International Higher Education Congress, May 2011, İstanbul.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, kalite, uluslararasılaşma: Türkiye yükseköğretimi için bir yol haritası*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü.
- Damme, V. D. (2001). Quality issues in the internationalisation of higher education. *Higher Education*, 41, 415-441.

- De Wit, H. (1995). Strategies for The Internationalisation of Higher Education: A Comparative Study of Australia, Canada, Europe And The United States of America, 9-14. Amsterdam: EAIE.
- De Wit, H. (2002). *Internationalization of higher education in the United States of America and Europe: A historical, comparative, and conceptual analysis*. Westport, CT: Greenwood Press.
- DEİK: Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu. (2012). *Uluslararası yükseköğretim ve Türkiye'nin konumu*. Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu, İstanbul.
- Dewey, P., Duff, S. (2009). Reason before passion: faculty views of internationalization in higher education. *Higher Education*, 58(4), 491-504.
- Egron-Polak, E., Hudson, R. (2014). Internationalization of Higher Education: Growing Expectations, Fundamental Values. IAU 4th Global Survey, International Association of Universities, UNESCO. <http://www.iauiau.net/content/iau-global-surveys>.
- Egron-Polak, E., Hudson, R., Sandstrom, A-M. (2015). Quantifying internationalization empirical evidence of internationalisation of higher education in Europe. In: Directorate-General for Internal Policies Policy Department B: Structural and Cohesion Policies Culture and Education Internationalisation of Higher Education. <http://www.europarl.europa.eu/studies>.
- Erdoğan, A. (2014). Türkiye'de yükseköğretimin gündemi için politika önerisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(1), 1-17.
- Grasset, C. (2013). *Internationalization rationales, obstacles and drivers: a multiple case study of Spanish higher education institutions*. Dissertation. Educational Policy and Administration, University of Minnesota.
- Goodwin, C. D. W., Nacht, M. (1991). *Missing the Boat: The Failure to Internationalize American Higher Education*. Cambridge University Press.

- Güçlü, N. (1996). Yabancı öğrencilerin uyum problemi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 101-110.
- Gülner, B. (2011). Yabancı öğrencilerde kültürleşme ve medya kullanımı. *Global Media Journal*, 2(3), 51-68.
- Henze, J. (2014). Global climate, local weather: Perspectives of internationalisation in Chinese higher education. (pp.187-207). In: B. Streitweiser, Editor. *Internationalization of Higher Education and Global Mobility. Oxford Studies in Comparative Education Series, Symposium Books*, Oxford.
- Holzner, B., Greenwood, D. (1995). The institutional policy contexts for international higher education in the United States of America, in de Wit (ed). *Strategies for Internationalisation of Higher Education*. Amsterdam: EAIE.
- Huntley, H. S. (1993). *Adult international students: problems of adjustment*. (Rapor) ERIC veri tabanından erişildi. (Eric No: ED355886)
- Huxur, G., Mansfield, E., Nnazor, R., Schuetze, H., Segawa, M. (1996). Learning needs and adaptation problems of foreign graduate students. *CSSHE Professional File*, 15, 1-18.
- IIE (2017). Open Doors 2017 Report on International Education Exchange. Institute of International Education (IIE). Retrieved from <https://www.iie.org/en/Researchand-Insights/Open-Doors/Open-Doors-2017>
- International Trends in Higher Education, (2015). International Strategy Office Oxford p.20. <https://www.ox.ac.uk/sites/files/oxford/International%20Trends%20in%20>
- Jang, J. Y. (2009). *Analysis of the relationship between internationalization and the quality of higher education*. Dissertation, University of Minnesota, Minneapolis, MN.
- KAM: Kalkınma Araştırmaları Merkezi. (2014). Yükseköğretimin uluslararasılaşması çerçevesinde Türk üniversitelerinin uluslararası öğrenciler için çekim merkezi

haline getirilmesi. Araştırma Projesi Raporu. Kalkınma Bakanlığı.

- Kartal, B., Başçı, E. (2014). Türkiye'ye yönelik mülteci ve sığınmacı hareketleri. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 275-299.
- Kayani, F. N., Ahmed, M., Ali Shah, M. T. (2015). International students mobility: A case of Pakistan. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*, 9(2), 447-460.
- Kırmızıdağ, N., Gür, S.B., Kurt, T., Boz, N. (2012). *Yükseköğretimde sınır-ötesi ortaklık tecrübeleri*. Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, İnceleme-Araştırma dizisi, No: 11.
- Kıroğlu, K., Kesten, A., Elma, C. (2010). Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39.
- Kim, Y. E. (2010). *Internationalization of Korean higher education*. Dissertation. University of Illinois at Urbana-Champaign. UMI Number: 3425397.
- Kishun, R. (2007). The internationalisation of Higher Education in South Africa: Progress and Challenges. *Journal of Studies in International Education*, 11, 455-469.
- Knight, J., De Wit, H. (1995). Strategies for Internationalization Of Higher Education: Historical and Conceptual Perspectives. In H.de Wit (Ed.), *Strategies for internationalization of higher education: A comparative study of Australia, Canada, Europe, and the United States of America*, (pp. 5-33). Amsterdam, The Netherlands: European Association for International Education.
- Li, M., Bray, M. (2007). Cross-border flows of students for higher education: Push-pull factors and motivations of mainland Chinese students in Hong Kong and Macau. *Higher Education*, 53, 791-818.
- Maringe, F., Foskett, N. (2010). *Globalization and internationalization in higher education : Theoretical, strategic and management perspectives*. New York: Bloomsbury Academic.

- Mazzarol, T., Soutar, G.N. (2002),“Push-pull” factors influencing international student destination choice. *International Journal of Educational Management*, 16(22), 82 – 90.
- Munoz, M. S., Munoz, M. A. (2000). *Needs assessment in a higher education environment: International student programs*. Louisville, Kentucky: University of Louisville.
- Musaoğlu, B.N. (2016). *Yerel Ve Uzun Dönemli Uluslararası Öğrencilerin Uyum Süreci Ve Uluslararasılaşma Üzerine Deneyimleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- OECD (2004). *Education at a Glance 2004: OECD Indicators*, OECD Publishing. https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2004_eag-2004-en
- OECD (2012). *Education at a Glance 2012: OECD Indicators*, OECD Publishing. https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2012_eag-2012-en
- OECD (2015). *Education at a Glance 2015: OECD Indicators*, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2015-en>
- Özçetin, S. (2013). *Yükseköğretim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özer, M. (2012). Türkiye’de uluslararası öğrenciler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 10-13.
- Özerdem, F., Demirkıran, S. (2011). Uluslararasılaşma ve Türkiye’deki üniversitelerin uluslararasılaşma anlayışları. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar (UYK-2011)*. İstanbul. 682-689.

- Özkan, G., ve Acar Güvendir, M. (2015). Uluslararası öğrencilerin yaşam durumları: Kırklareli ve Trakya Üniversiteleri örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 174- 190.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, Calif : Sage Publications, Inc.
- Reilly, A., Hickey, T., Ryan, D. (2015). The experiences of American international students in a large Irish university. *Journal of International Students*, 5(1),86-98.
- Russell, J., Thomson, G., Rosenthal, D. (2008). *International student use of university health and counseling services*. Higher Education, 56, 59-75.
- Sam, D. L. (2001). Satisfaction with life among international students: An exploratory study. *Social Indicators Research*, 53, 315-337.
- Sato, T., Hodge, S. (2015). Japanese exchange students' academic and social struggles at an American university. *Journal of International Students*, 5(3), 208-227.
- Selvitopu, A., Aydın, A. (2018). Türk Yükseköğretiminde Uluslararasılaşma Stratejileri: Süreç Yaklaşımı Çerçevesinde Nitel Bir İnceleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 33(4), 803-823.
- Sert, D., Korfalı, D. K., Acar, T. (2014). International student migration to Turkey: Focus on CEE. *Turkish Review*, 4(5), 509-513.
- Sevim, O. (2014). Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe konuşma kaygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 18(60), 389-402.
- Shaydorova, G. (2014). *Rationales for the internationalization of higher education: The case of Russia*. Master Thesis, University of Tampere, School of Management, Tampere, Finland.
- Sherry, C., Bhat, R., Beaver, B. Ling, A. (2004) Students' as customers: The expectations and perceptions of local and international students, in *Transforming Knowledge into Wisdom, Proceedings of the 27th HERDSA*

Annual Conference, Miri, Sarawak, July 2004, 309-325.

- Snoubar, Y. (2017). International students in turkey: research on problems experienced and social service requirements. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 10(50), 800-808
- Sodowsky, G. R., Plake, B. S. (1992). A study of acculturation differences among international people and suggestions for sensitivity to within-group differences. *Journal of Counseling and Development*, 71(1), 53-59.
- Strauss, A., Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Newbury Park, CA: Sage.
- Sullivan, J. (2011). Global leadership in higher education administration: perspectives on internationalization by university presidents, vice-presidents and deans. Graduate Theses and Dissertations. <http://scholarcommons.usf.edu/etd/3370>
- Şahin, M., Demirtaş, H. (2014). Üniversitelerde yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarı düzeyleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(204), 88- 113.
- Şeremet, M. (2015). Türkiye ve İngiltere yükseköğretimindeki uluslararasılaşma politikalarına karşılaştırmalı bir yaklaşım. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 5(1), 27-31.
- Tarrant, M. A., Rubin, D. L., Stoner, L. (2014). The added value of study abroad fostering a global citizenry. *Journal of Studies in International Education*, 18 (2), 141-161.
- Teichler, U. (1999). Internationalisation as a challenge for higher education in Europe. *Tertiary Education and Management*, 5(1), 5-23.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2013). Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018. Ankara.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2015) Yükseköğretim Uluslararasılaşması Çerçevesinde

Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi Araştırma Projesi Raporu, Ankara.

Qiang, Z. (2003). Internationalization of higher education: towards a conceptual framework. *Policy Futures in Education*, 1(2), 248-270.

Wilson, R., Gunawardena, H. (2012). *International Students at University : Understanding the Student Experience*. Bern: Peter Lang AG.

Winkelman, M. (1994). Cultural shock and adaptation. *Journal of Counseling and Development*, 73(2), 121-126.

Yelken, T., Özönur, M., Ünal, K., Kamaşlı, H. (2012). The problems of the international students: Comparison of Turkey and Belgium. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 1(1), 58-76.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

YÖK. (2017) Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2018-2022. Ankara.

Yüksel, P., Yıldırım, S. (2015). Theoretical frameworks, methods, and procedures for conducting phenomenological studies in educational settings. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 6(1), 1-20.

Zhai, L. (2004). Studying international students: Adjustment issues and social support. *Journal of International Agricultural and Extension Education*, 11(1), 97-104.

Zhou, Y., Jindal-Snape, D., Topping, K., Todman, J. (2008). Theoretical models of culture shock and adaptation in international students in higher education. *Studies in Higher Education*, 33(1), 63-75.

Zolfaghari, A., Mohammad Shatar Sabran, S. M., Zolfaghari, A. (2009). Internationalization of higher education: Challenges, strategies, policies and programs, *US-China Education Review*, 6 (5), 6-7.

EKLER
Ek 1.

Bilgilendirilmiş Onay Formu

Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'ndan Müdür Yrd. Müge Akgedik Can tarafından yürütülen uluslararası öğrencilerin uyum yıllarında yaşadığı sorunlarına, ihtiyaçlarına ve beklentilerine yönelik bir çalışmadır. Çalışmanın amacı, katılımcıların deneyimlerini ve görüşlerini belirlemektir. Kullanılacak veri toplama aracı odak grup toplantısıdır. Çalışmaya katılım tamamıyla gönüllülük temeline dayalıdır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecektir; elde edilecek bilgiler bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Çalışma, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek soruları içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz çalışmadan çekilebilirsiniz ya da yarıda bırakıp çıkabilirsiniz. Böyle bir durumda araştırmacıya çalışmayı tamamlamak istemediğinizi söylemeniz yeterli olacaktır. Katılımı reddetmek herhangi bir soruna yol açmayacaktır. Çalışma sonunda konuyla ilgili sorularınız cevaplanacaktır. Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Bu formda anlatılan çalışmanın etik yönleriyle ve/ve ya çalışma detaylarıyla ilgili sorularınızla ilgili daha fazla bilgi almak için Müge Akgedik Can (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu; E-posta: makgedik@ybu.edu.tr) ile iletişim kurabilirsiniz.

Yukarıda sözü geçen çalışmanın detaylarını okudum ve bu çalışma ile ilgili sorularım cevaplandı. Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda bırakabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını kabul ediyorum. (Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

Tarih

İmza

----/----/-----

Ek 2.

Focus Group Discussion – Questions and Procedure

You are kindly requested to participate in this focus group discussion and reflect on your experiences following the questions provided in this form. Your participation in this study is strictly voluntary, and you will be under no obligation whatsoever to answer any questions that you are not inclined to answer. Your responses will be used for research purposes only and will be strictly confidential.

Personal Information/Kişisel Bilgiler:

Nationality/Uyruğunuz:

Department/Bölümünüz:

Age range/Yaş aralığınız: 18-20 21-24 25-29 30 +

Gender/Cinsiyetiniz: Female/Kadın Male/Erkek

Father's graduation/Babanızın mezuniyeti: Primary/İlkokul

Secondary/Ortaokul High School/Lise University/Üniversite

Postgraduate + /Yükseklisans +

Father's occupation/Babanızın mesleği:

Mother's graduation/Annenizin mezuniyeti: Primary/İlkokul

Secondary/Ortaokul High School/Lise University/Üniversite

Postgraduate + /Yükseklisans +

Mother's occupation/Annenizin mesleği:

Total family income/Aile geliri: 0-500 TL 501-750 TL 751-1000 TL

1001-1500 TL 1501-2000 TL 2000 TL +

Your monthly allowance/Aylık harçlığınız: 0-500 TL 501-750 TL 751-

1000 TL 1001-1500 TL 1501-2000 TL 2000 TL +

Years in Turkey/Türkiye'de bulunma yılınız:

Reasons why you preferred Turkey/Türkiye'yi tercih etme sebepleriniz: (Tick the

best 3 reasons/En iyi 3 sebebi işaretleyiniz.) Quality education/Kaliteli eğitim

Immigration/Göç Cultural closeness/Kültürel yakınlık Geographical

closeness/Coğrafi yakınlık Being in a more developed country/Daha gelişmiş

bir ülkede olma Leading a life in Turkey/Türkiye'de hayat sürme

Other/Diğer

Questions/Sorular:

1. What were the problems you have experienced during your orientation year in terms of education? What were your expectations before you came to Turkey? / Uyumlanma yılınızda eğitimle ilgili ne gibi sorunlar yaşadınız şimdiye kadar? Gelmeden önce beklentileriniz neydi?

2. Have you experienced cultural difficulties so far? What could be the reasons? / Kültürel zorluklar yaşadınız mı şu ana kadar? Sebepleri ne olabilir?

3. Have you experienced any difficulties in terms of accommodation? How and with the help of whom did you solve these issues? / Konaklama konusunda hiç zorluk yaşadınız mı? Nasıl ve kimin yardımı ile çözdünüz?

4. Have you experienced any difficulties in terms of health and health services? How and with the help of whom did you solve these issues? / Sağlık ve sağlık hizmetleri konusunda hiç zorluk yaşadınız mı? Nasıl ve kimin yardımı ile çözdünüz?

5. How is your social environment in Turkey? Did you make friends easily? How can that be better? / Türkiye’de sosyal ortamınız nasıl? Kolay arkadaş edindiniz mi? Nasıl daha iyi olabilirdi?

6. Have you experienced any financial difficulties? How and with the help of whom did you solve these issues? / Finansal zorluklar yaşadınız mı? Nasıl ve kimin yardımı ile çözdünüz?

7. How was the support system in Turkey/AYBÜ when you first came? What were your expectations? Were they met? / Türkiye’ye/Üniversiteye ilk geldiğinizde destek sistemi nasıldı? Beklentileriniz neydi? Karşılandı mı?

8. When you consider all the discussed issues, how can there be a better support system in terms of institutions, people and systems? / Tüm bu tartışılan konuları değerlendirince, kuruluşlar, kişiler ve sistemler açısından daha iyi bir destek sistemi nasıl olabilir?

9. Do you think there is a relationship between these educational, cultural, housing, social and financial issues? Can one be the reason or result of the other? How? / Sizce tüm bu eğitimsel, kültürel, kalma ile ilgili, sosyal ve finansal sorunların arasında bir ilişki var mı? Biri diğerinin sebebi ya da sonucu olabilir mi? Nasıl?

10. What are your suggestions and wishes for the prospective foreign students planning to come to Turkey for their academic studies? / Gelecekte Türkiye’ye akademik çalışmalar için gelmeyi planlayan yabancı öğrencilere tavsiye ve dilekleriniz nelerdir?

Procedure:

The discussion on each question is estimated to last 5 minutes and there are 10 questions to consider. The total session duration is 50 minutes. The session will be audio-recorded using a cell phone to be transcribed and used for the purposes of this study.